

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Ministerstwo Sprawiedliwości, www.gov.pl/web/sprawiedliwosc [Translation already published on the official website of the Polish Ministry of Justice] Permission to re-publish this translation has been granted by the Polish Ministry of Justice for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC

© Ministerstwo Sprawiedliwości, www.gov.pl/web/sprawiedliwosc [Tłumaczenie zostało już opublikowane na oficjalnej stronie Ministerstwa Sprawiedliwości] Zezwolenie na publikację tego tłumaczenia zostało udzielone przez Ministerstwo Sprawiedliwości wyłącznie w celu zamieszczenia w bazie Trybunału HUDOC

SEKCJA PIĄTA

SPRAWA BIVOLARU i MOLDOVAN przeciwko FRANCJI

(Skargi nr 40324/16 i 12623/17)

WYROK

Art. 3 (aspekt materialny) • Nieludzkie i poniżające traktowanie • Przekazanie skarżącego władzom rumuńskim w celu wykonania europejskiego nakazu aresztowania przy realnym ryzyku złych warunków pozbawienia wolności • Przekazanie skarżącego, uznanego przez władze szwedzkie za uchodźcę, władzom rumuńskim w celu wykonania europejskiego nakazu aresztowania przy braku realnego ryzyka prześladowania i złych warunków pozbawienia wolności

STRASBURG

25 marca 2021 r.

OSTATECZNY

25/06/2021

Wyrok ten stał się ostateczny na mocy art. 44 ust. 2 Konwencji. Może podlegać korekcie wydawniczej.

W sprawie Bivolaru i Moldovan przeciwko Francji,

Europejski Trybunał Praw Człowieka (piąta sekcja), zasiadając jako izba w składzie:

Síofra O’Leary, *przewodnicząca*,
Mārtiņš Mits,
Stéphanie Mourou-Vikström,
Jovan Ilievski,
Lado Chanturia,
Arnfinn Bårdsen,
Mattias Guyomar, sędziowie,

i Martina Keller, *zastępczyni kanclerza sekcji*,

uwzględniając skargi (nr 40324/16 i 12623/17) przeciwko Republice Francuskiej złożone do Trybunału na podstawie art. 34 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności („Konwencja”) przez dwóch obywateli Rumunii, p. Gregoriana Bivolaru i p. Codruta Moldovana („skarżący”), odpowiednio w dniach 12 sierpnia 2016 r. i 9 lutego 2017 r.,

uwzględniając decyzję o zakomunikowaniu rządowi francuskiemu skarg na podstawie art. 2 i 3 w dniu 19 grudnia 2018 r. oraz o uznaniu skarg w pozostałym zakresie za niedopuszczalne,

uwzględniając uwagi stron,

obradując na posiedzeniu zamkniętym w dniu 16 lutego 2021 r.,

wyduje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

WPROWADZENIE

1. Niniejsze skargi dotyczą przekazania skarżących władzom rumuńskim w ramach wykonania europejskich nakazów aresztowania (ENA) w celu odbycia kary pozbawienia wolności. Skarżący zarzucają, że wykonanie ENA jest sprzeczne z art. 3 Konwencji.

STAN FAKTYCZNY

2. Skarżący Gregorian Bivolaru urodził się w 1952 r. Jest reprezentowany przed Trybunałem przez P. Spinosi, adwokata przy Radzie Stanu i Sądzie Kasacyjnym. Skarżący Codrut Moldovan urodził się w 1971 r. Jest reprezentowany przez C. Marcelot, adwokata w Clermont-Ferrand.

3. Rząd był reprezentowany przez swojego pełnomocnika, F. Alabrune, dyrektora ds. prawnych w Ministerstwie Europy i Spraw Zagranicznych.

I. SKARGA NR 12623/17

4. W dniu 26 czerwca 2015 r. sąd w Mures (Rumunia) skazał pana Moldovana na siedem lat i sześć miesięcy pozbawienia wolności za handel ludźmi, którego dopuścił się w 2010 r. w Rumunii i we Francji, a konkretnie

za zmuszenie sześciu obywateli Rumunii, w tym małoletniego, do zebrania na jego rzecz. Skarżący uczestniczył w tym postępowaniu. Następnie wrócił do Francji.

5. W dniu 29 kwietnia 2016 r. rumuńskie organy sądowe wydały europejski nakaz aresztowania (dalej: ENA) wobec skarżącego w celu wykonania orzeczonej kary pozbawienia wolności.

6. Zgodnie z informacjami przekazanymi przez Rząd, trzy dni wcześniej, 26 kwietnia 2016 r., skarżący został oskarżony o kradzież z użyciem podstępstwa, włamanie lub wdarcie się do mieszkania, przyjęcie mienia pochodzącego z kradzieży z użyciem podstępstwa, włamania lub wdarcia się do mieszkania lub magazynu i osadzony w areszcie. Decyzją z dnia 10 maja 2016 r. izba śledcza sądu apelacyjnego w Riom nakazała jego zwolnienie i objęła go nadzorem sądowym z obowiązkiem zgłaszania się raz w tygodniu na komisariat policji w Clermont-Ferrand.

7. W dniu 7 czerwca 2016 r. skarżący został zatrzymany na komisariacie policji. Tego samego dnia prokurator przy sądzie apelacyjnym w Riom powiadomił go o ENA. Skarżący poinformował, że nie wyraża zgody na przekazanie go rumuńskim organom sądowym.

8. W dniu 10 czerwca 2016 r. skarżący został postawiony przed izbą śledczą sądu apelacyjnego w Riom w celu podjęcia decyzji o przekazaniu go władzom rumuńskim. Przyznał, że ENA ma do niego zastosowanie, ale powtórzył swój sprzeciw wobec wydania go władzom rumuńskim. Powołując się na wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej: TSUE) z dnia 5 kwietnia 2016 r. w sprawie *Aranyosi i Căldăraru* (C-404/15 i C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, paragraf 50 poniżej), podnosił, że izba śledcza nie mogła wydać zgody na przekazanie go bez uprzedniego zwrócenia się o dalsze informacje na temat warunków jego przyszłego osadzenia w Rumunii i bez uzyskania tychże informacji. W tym względzie skarżący przedstawił wyrok TSUE, komunikat prasowy i dotyczący go artykuł naukowy, a także odniesienie do czterech wyroków Trybunału potępiających Rumunię z powodu niegodnych warunków osadzenia (*Voicu przeciwko Rumunii*, skarga nr 22015/10, 10 czerwca 2014 r., *Bujorean przeciwko Rumunii*, skarga nr 13054/12, 10 czerwca 2014 r., *Mihai Laurențiu Marin przeciwko Rumunii*, skarga nr 79857/12, 10 czerwca 2014 r., *Constantin Aurelian Burlacu przeciwko Rumunii*, skarga nr 51318/12, 10 czerwca 2014 r.).

9. W wyroku z dnia 16 czerwca 2016 r. izba śledcza, opierając się na wyrokach Trybunału w sprawie warunków pozbawienia wolności w Rumunii oraz na raporcie Europejskiego Komitetu do spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (dalej: CPT) z 2014 r., uznała, że istnieją „obiektywne, wiarygodne, dokładne i należyte zaktualizowane dane świadczące o istnieniu nieprawidłowości w odniesieniu do warunków pozbawienia wolności w Rumunii”. Izba śledcza zwróciła się do władz rumuńskich o dostarczenie do 30 czerwca 2016 r.

informacji na temat rzeczywistych warunków pozbawienia wolności, którym skarżący miałby być poddany, aby ocenić, czy istniało rzeczywiste ryzyko niehumanitarnego i poniżającego traktowania.

10. W dniu 28 czerwca 2016 r. dyrekcja ds. prawa międzynarodowego i wzajemnej pomocy prawnej rumuńskiego Ministerstwa Sprawiedliwości przekazała władzom francuskim następujące informacje. W celu dopełnienia dwudziestojednodniowego okresu kwarantanny przewiduje się, że skarżący będzie najpierw osadzony w zakładzie karnym Bukareszt–Rahova, który dysponuje dwudziestoma czterema celami o powierzchni indywidualnej wynoszącej „co najmniej 2–3 m²”. Po zakończeniu tego okresu, „biorąc pod uwagę wymiar kary, najprawdopodobniej będzie musiał odbyć ją początkowo w systemie zamkniętym”. Karę będzie odbywał, z uwagi na miejsce zamieszkania, „najprawdopodobniej na początku” w zakładzie karnym w Gherli. W zakładzie tym cele mają okno o wymiarach 200 x 145 cm, co zapewnia naturalne światło i odpowiednią wentylację. W każdej celi znajduje się co najmniej jeden stół i dwa krzesła, stojak na telewizor, miejsce na rzeczy osobiste oraz materac i pościel. Dyrekcja przedstawiła również następujące dane: osadzeni mają stały dostęp do stanowiska sanitarnego z dwiema umywalkami i dwiema toaletami; zimna woda dostarczana jest bez przerwy, a ciepła dwa razy w tygodniu; dezynfekcja cel przeprowadzana jest okresowo, a w każdym razie, jeśli zaistnieje taka potrzeba; administracja co miesiąc dostarcza osadzonym niezbędne materiały higieniczne i sanitarne; osadzeni w systemie zamkniętym, którzy nie pracują, mają dostęp do różnych zajęć (prace, zajęcia edukacyjne i szkolenia zawodowe, spacer, pomoc psychologiczna i społeczna, sport – przez co najmniej cztery godziny dziennie); gabinet medyczny zapewnia więźniom pomoc medyczną i niezbędne leczenie. Władze Rumunii doszły do następujących wniosków:

„W związku z tym krajowa administracja więzienna gwarantuje, że zainteresowany będzie odbywał karę w placówce w Gherli lub innym podległym zakładzie karnym, który zapewni mu od 2 do 3 m² przestrzeni osobistej, w tym łóżko i niezbędne meble. [...]

Krajowa administracja więzienna korzysta z okazji, aby zapewnić, że z troską zajmie się wszystkimi aspektami zgłaszanymi przez skazanych powierzonych podległym zakładom karnym”.

11. Skarżący złożył następnie pismo procesowe do izby śledczej argumentując, że w przypadku przekazania byłby narażony na ryzyko niehumanitarnego i poniżającego traktowania. Podkreślił, że zabezpieczenia władz rumuńskich nie były wystarczające w świetle wymogów wynikających z wyroków Trybunału przeciwko Rumunii, w tym *Axinte przeciwko Rumunii* (skarga nr 24044/12, 22 kwietnia 2014 r., zob. paragraf 111 poniżej), i wskazał na naruszenie art. 3 Konwencji ze względu na warunki pozbawienia wolności w zakładzie karnym w Gherli i panującą tam sytuację „poważnego przełudnienia więziennego”. Zwrócił się również, na podstawie art. 695-39 kodeksu postępowania karnego (dalej: k.p.k., paragraf 59 poniżej),

o odroczenie jego przekazania, ponieważ we Francji toczy się postępowanie w sprawie tych samych przestępstw, za które został skazany w Rumunii.

12. Wyrokiem z dnia 5 lipca 2016 r. izba śledcza uznała, że nie ma przeszkód do przekazania skarżącego:

„[...] W odniesieniu do rzeczywistych warunków osadzenia, którym [skarżący] będzie podlegał, dokument sporządzony przez władze rumuńskie wskazuje, że po 21-dniowym okresie kwarantanny, podczas którego [skarżący] będzie osadzony w celi o powierzchni indywidualnej wynoszącej co najmniej 2–3 m², zostanie najpewniej przeniesiony do więzienia w Gherli, gdzie będzie korzystał z przestrzeni indywidualnej o powierzchni wynoszącej co najmniej od 2–3 m² w celi z oknem, stałego dostępu do wężła sanitarnego z dwoma umywalkami i dwiema toaletami, stałego dostępu do zimnej wody oraz możliwości umycia się ciepłą wodą dwa razy w tygodniu, możliwości skorzystania z pomocy medycznej.

Warunki osadzenia opisane w tym dokumencie zapewniają, że [skarżący] nie będzie osadzony w warunkach stwarzających realne ryzyko niehumanitarnego lub poniżającego traktowania w rozumieniu art. 4 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, z zastrzeżeniem, że gdyby nie był osadzony w zakładzie karnym w Gherli, byłby osadzony w zakładzie karnym oferującym co najmniej takie same, jeśli nie lepsze, indywidualne warunki osadzenia [...]

Jeśli chodzi o konieczność odroczenia tego przekazania w trybie art. 695-39 k.p.k., jest to prosta możliwość, którą dysponuje izba śledcza. Z uwagi na charakter czynów, za które [skarżący] jest ścigany we Francji, charakter czynów, za które został skazany w Rumunii, rozmiar orzeczonej kary oraz fakt, że w postępowaniu francuskim [skarżący] jest jedynie poddany nadzorowi sądowemu, nie wydaje się właściwe skorzystanie z przepisów wyżej wymienionego artykułu.

Z powyższych względów

[...]

Nakazuje przekazanie [skarżącego] [...]

Ustala, że warunki pozbawienia zainteresowanego wolności są co najmniej zgodne z warunkami wymienionymi w dokumencie przesłanym przez władze rumuńskie [...]”.

13. W dniu 6 lipca 2016 r. skarżący złożył apelację od tego wyroku do sądu kasacyjnego. W pierwszym zarzucie podniósł, że izba śledcza nie wyciągnęła konsekwencji z dokumentu przedstawionego przez władze rumuńskie, który ujawnił braki w rumuńskim systemie penitencjarnym. Wskazał, że izba śledcza wypaczyła ten dokument, stwierdzając z jednej strony, że zostanie mu zapewnione indywidualne pomieszczenie o powierzchni „co najmniej 2–3 m²”, podczas gdy chodziło o pomieszczenie „o powierzchni 2–3 m²” (zob. paragrafy 10 i 12 powyżej), a z drugiej strony pomijając uściślenie, że w powierzchni tej zawiera się łóżko i meble. W drugim zarzucie skarżący powołał się na brak uzasadnienia w decyzji izby śledczej co do charakteru czynów, za które był ścigany we Francji.

14. Wyrokiem z dnia 10 sierpnia 2016 r. sąd kasacyjny oddalił apelację:

„Aby nakazać przekazanie [skarżącego] rumuńskim organom sądowym, w wyroku stwierdzono, że [skarżący] będzie miał zapewnioną w więzieniu w Gherli indywidualną przestrzeń o powierzchni 2–3 m² w celi z oknem, dostęp sanitarny do dwóch umywalk,

WYROK W SPRAWIE BIVOLARU i MOLDOVAN przeciwko FRANCJI

dwóch toalet, stały dostęp do zimnej wody, możliwość mycia ciepłą wodą dwa razy w tygodniu, pomoc medyczną oraz że warunki osadzenia opisane w tym dokumencie gwarantują, że [skarżący] nie będzie osadzony w warunkach stwarzających ryzyko niehumanitarnego lub poniżającego traktowania, z zastrzeżeniem, że gdyby nie był osadzony w zakładzie karnym w Gherli, byłby osadzony w zakładzie oferującym co najmniej takie same, jeśli nie lepsze, indywidualne warunki osadzenia;

W świetle tych stwierdzeń izba dochodzeniowa uzasadniła swoją decyzję, nie pomijając przywołanych przepisów traktatu;

[...]

Aby nakazać przekazanie [skarżącego] rumuńskim organom sądowym, w wyroku stwierdzono, że ze względu na wagę czynów, za które [skarżący] został skazany w Rumunii, w stosunku do odrębnych czynów, za które jest ścigany i poddany nadzorowi sądowemu we Francji, odroczenie jego przekazania nie wydaje się właściwe;

Mając na uwadze, że orzekając w ten sposób, a także z uwagi na to, że sędziowie nie mają obowiązku informowania o przysługującej im możliwości odroczenia wydania osoby w ramach wykonaniu europejskiego nakazu aresztowania, zgodnie z art. 695-39 k.p.k., izba śledcza uzasadniła swoją decyzję; [...]"

15. W dniu 26 sierpnia 2016 r. skarżący został wydany władzom rumuńskim w ramach wykonania ENA będącego przedmiotem sporu.

II. SKARGA NR 40324/16

A. Okoliczności w niniejszej sprawie

1. Geneza sprawy

16. Od 1990 r. pan Bivolaru stał się liderem duchowego ruchu jogi znanego w Rumunii jako „Ruch na rzecz Duchowej Integracji z Absolutem” („MISA”). Utworzenie i funkcjonowanie MISA oraz czynności dochodzeniowe przeprowadzone przez władze rumuńskie w stosunku do niektórych jej członków zostały opisane w sprawach *Amarandei i Inni przeciwko Rumunii* (skarga nr 1443/10, §§ 7–14, 26 kwietnia 2016 r.), *Ruch na rzecz Duchowej Integracji z Absolutem przeciwko Rumunii* (dec.), skarga nr 18916/10, §§ 4–9, 2 września 2014 r.) oraz *Bivolaru przeciwko Rumunii* (skarga nr 28796/04, § 8, 28 lutego 2017 r.).

17. W ciągu 2004 r. skarżący był ścigany karnie w Rumunii i został zatrzymany na pewien czas, a następnie zwolniony (zob. w związku z tym *Bivolaru przeciwko Rumunii* (nr 2), nr 66580/12, §§ 8–18, 2 października 2018 r.). W akcie oskarżenia z dnia 13 sierpnia 2004 r. prokuratura zażądała wydania wobec skarżącego wyroku zaocznego, kierując sprawę przed sąd okręgowy w Bukareszcie i zarzucając obcowanie płciowe z nieletnim, perwersję seksualną i nakłaniania nieletniego do nierzędu, a także handel ludźmi i nielegalne przekroczenie granicy.

18. W nieokreślonym dniu i w nieznanych okolicznościach skarżący udał się do Szwecji, gdzie 24 marca 2005 r. złożył wniosek o udzielenie azylu

politycznego. W kwietniu 2005 r. rumuńskie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych skierowało do władz szwedzkich dwa wnioski o ekstradycję skarżącego. W dniu 21 października 2005 r. szwedzki Sąd Najwyższy oddalił te wnioski na tej podstawie, że skarżącemu groziłyby prześladowania z powodu jego poglądów religijnych i przekonań nieodłącznie związanych z działalnością MISA. W dniu 2 stycznia 2006 r. władze szwedzkie wydały skarżącemu, pod nową tożsamością, zezwolenie na pobyt stały jako uchodźcy.

19. W dniu 10 lutego 2007 r. skarżący otrzymał oficjalne dokumenty umożliwiające mu podróżowanie jako uchodźca.

20. Wyrokiem z dnia 14 czerwca 2013 r. rumuński Sąd Najwyższy skazał skarżącego zaocznie na karę sześciu lat pozbawienia wolności w związku z zarzutem obcowania płciowego z nieletnim, a w odniesieniu do pozostałych zarzutów sąd uniewinnił go lub umorzył postępowanie z powodu przedawnienia.

21. W dniu 17 czerwca 2013 r. sąd okręgowy w Sybinie wydał na nazwisko skarżącego ENA w celu wykonania zasądzonej kary.

2. Postępowanie we Francji

22. W dniu 26 lutego 2016 r. skarżący został zatrzymany w Paryżu podczas podróży pod fałszywą tożsamością z fałszywymi bułgarskimi dokumentami.

23. Skarżący został postawiony przed izbą śledczą sądu apelacyjnego w Paryżu w celu podjęcia decyzji o przekazaniu go władzom rumuńskim. Uzasadniając swój sprzeciw wobec wykonania ENA, podnosił, że status uchodźcy przyznany przez Szwecję oraz polityczne i religijne podstawy jego skazania w Rumunii stanowią bezwzględną przeszkodę dla jego wydania. Przywoływał swoją przeszłość nauczyciela jogi w Rumunii, zakaz tej praktyki w czasach byłego reżimu komunistycznego, aresztowania, popełniane wobec niego nadużycia podczas internowania w 1989 r. oraz działania podejmowane przeciwko MISA od lat 90. do 2004 r., kiedy uciekł do Szwecji. Wskazał, że w przypadku wykonania ENA zostanie poddany, jako członek opozycji, nieludzkiemu i poniżającemu traktowaniu, gdyż „tortury, nieludzkie traktowanie są nadal powszechne na terytorium Rumunii”. Powołał się na opublikowany 24 września 2015 r. raport Europejskiego Komitetu do spraw zapobiegania torturom (CPT), który „wyraził zaniepokojenie licznymi zarzutami złego traktowania ze strony zatrzymanych” i „wspomniął o faktycznych pobiciach więźniów”.

24. Orzeczeniem z dnia 27 kwietnia 2016 r. izba śledcza nakazała dostarczenie przez władze szwedzkie dalszych informacji w celu wyjaśnienia statusu skarżącego jako uchodźcy:

„W zakresie, w jakim sąd będzie musiał rozważyć, czy organy sądowe państwa Unii Europejskiej mogą odmówić przekazania obywatela innego państwa Unii Europejskiej na tej podstawie, że przed wejściem tego ostatniego do Unii państwo trzecie, będące

WYROK W SPRAWIE BIVOLARU i MOLDOVAN przeciwko FRANCJI

również członkiem Unii, przyznało zainteresowanemu status uchodźcy politycznego, dla decyzji sądu przydatne jest, jeśli oficjalnie pozna on obecny status [skarżącego] w Szwecji”.

Izba śledcza zapytała władze szwedzkie, czy:

- uznały, że w zakresie, w jakim decyzja o nadaniu statusu uchodźcy została wydana przed wejściem Rumunii do Unii Europejskiej (UE) 1 stycznia 2007 r., okoliczności, w wyniku których skarżący został uznany za uchodźcę, przestały istnieć, co oznaczałoby, że nie może on już dłużej odmawiać korzystania z ochrony państwa, którego jest obywatelem, zgodnie z postanowieniami art. 1 C ust. 5 Konwencji z dnia 28 lipca 1951 r. dotyczącej statusu uchodźców (zob. paragraf 56 poniżej);
- uzyskanie w Szwecji fałszywego bułgarskiego paszportu i dowodu osobistego mogło spowodować utratę przez niego statusu uchodźcy;
- roszczenia wobec skarżącego zgłaszały inne państwa UE.

Izba śledcza uznała, że aktualizacja przez władze szwedzkie informacji dotyczących statusu skarżącego była konieczna z uwagi na fakt, z jednej strony, że ENA został wysłany do tych władz w dniu 19 czerwca 2013 r., a te odesłały go do Rumunii wobec nieobecności skarżącego pod jego adresem i na wypadek, gdyby został zidentyfikowany w innym państwie członkowskim, a z drugiej strony, z uwagi na następujące oświadczenia skarżącego złożone przed urzędnikiem prokuratury w Paryżu, zgodnie z którymi:

„Musiałem w pośpiechu opuścić Szwecję, która z oczywistą niechęcią odnosi się do podtrzymania mojej ochrony jako osoby ubiegającej się o azyl, dlatego zdobyłem fałszywe papiery, aby przyjechać do Francji. Zamierzam zwrócić się o przeniesienie mojego wniosku o udzielenie azylu ze Szwecji do Francji”.

25. W dniu 8 maja 2016 r. rzecznik generalny sądu apelacyjnego w Paryżu skierował do szwedzkich organów sądowych wnioski o udzielenie dodatkowych informacji, w którym powtórzono treść orzeczenia z dnia 27 kwietnia 2016 r.

26. W dniu 12 maja 2016 r. prokuratura międzynarodowa w Sztokholmie przesłała do sądu apelacyjnego następującą odpowiedź szwedzkiego urzędu imigracyjnego:

„1. Gregorian Bivolaru, urodzony 13 marca 1952 r., złożył w dniu 24 marca 2005 r. wniosek o udzielenie azylu w Szwecji.

W trakcie procedury azylowej rumuński sąd zwrócił się do rządu szwedzkiego o ekstradycję Gregoriana Bivolaru do Rumunii w celu ścigania.

W dniu 15 sierpnia 2005 r. szwedzki urząd imigracyjny odmówił udzielenia azylu Gregorianowi Bivolaru. Decyzja ta została zaskarżona do Komisji ds. Odwołań Obcokrajowców.

Kwestię ekstradycji rozstrzygnął szwedzki Sąd Najwyższy w dniu 21 października 2005 r. W swoich uwagach Sąd Najwyższy zauważył, że istniały przeszkody w przeprowadzeniu ekstradycji. Ponadto Sąd Najwyższy uznał, że śledztwo ujawniło poważne podstawy do stwierdzenia, że w przypadku ekstradycji Gregoriana Bivolaru

WYROK W SPRAWIE BIVOLARU i MOLDOVAN przeciwko FRANCJI

do Rumunii groziłoby mu poważne prześladowanie z powodu jego przekonań religijnych.

W związku z tym rząd szwedzki postanowił nie dokonywać ekstradycji.

W dniu 23 grudnia 2005 r. Komisja ds. Odwołań Obcokrajowców przyznała azyl Gregorianowi Bivolaru, a 2 stycznia 2006 r. szwedzki urząd imigracyjny przyznał mu zezwolenie na pobyt i status uchodźcy zgodnie z art. 1 Konwencji Genewskiej z 1951 r.

2. W swoim orzeczeniu szwedzki Sąd Najwyższy wziął pod uwagę fakt, że Rumunia wkrótce stanie się państwem członkowskim Unii Europejskiej.

Szwedzki urząd imigracyjny nie wszczął postępowania w sprawie cofnięcia statusu uchodźcy.

3. Zazwyczaj posługiwanie się fałszywym dowodem osobistym i paszportem nie jest na tyle poważnym przestępstwem, by skutkowało odebraniem statusu uchodźcy w Szwecji.

4. Szwedzki urząd imigracyjny nie posiada informacji o wniosku o ekstradycję Gregoriana Bivolaru wystosowanym przez jakikolwiek inny kraj”.

27. W podsumowaniu przedłożonym izbie śledczej skarżący ponownie podniósł, że ENA nie może być wykonany ze względu na jego status uchodźcy. Powołując się na art. 3 Konwencji, odniósł się do wspomnianego wyroku w sprawie *Amarandei i Inni* w zakresie, w jakim dotyczył on operacji policyjnej przeciwko niektórym członkom MISA w 2004 r. (zob. paragraf 16 powyżej i paragraf 129 poniżej), aby obnażyć polityczne i religijne motywy stojące za skazaniem, w związku z którym wydano ENA, oraz ryzyko, że zostanie poddany prześladowaniom przez władze rumuńskie. Skarżący podniósł, że te ostatnie wspierały klimat nienawiści wobec niego i wszystkich członków MISA, i przedstawił zaświadczenie od jednego z nich stwierdzające, że został fizycznie zaatakowany w kwietniu 2016 r., a także artykuły prasowe lub zdjęcia również pochodzące z 2016 r. i dotyczące „publicznych przejawów nienawiści”, których rzekomo był obiektem (graffiti na domach zwolenników MISA, rozpowszechnianie przez rumuńskie media zdjęć zrobionych przez francuską policję po jego aresztowaniu). Skarżący podkreślił, że jego przekazanie byłoby sprzeczne z art. 695-22-5° k.p.k., zgodnie z którym dyskryminacja osoby, której dotyczy wniosek, jest obligatoryjną podstawą niewykonania ENA (zob. paragraf 59 powyżej).

28. Wyrokiem z dnia 8 czerwca 2016 r. izba śledcza sądu apelacyjnego w Paryżu nakazała przekazanie skarżącego rumuńskim organom sądowym. Po przypomnieniu stanu faktycznego i postępowania karnego w Rumunii, jak również statusu skarżącego w Szwecji, sąd apelacyjny zauważył, co następuje:

„Mając na uwadze, że szeregiem decyzji, w szczególności wyrokami [...] Melloni z 26 lutego 2013 r. i Aranyosi-Căldăraru z 5 kwietnia 2016 r., [TSUE] skupił się na określeniu zakresu i siły przypisywanej zasadom wzajemnego uznawania, które leżą u podstaw decyzji ramowej w sprawie ENA, a także na wyartykułowaniu tych zasad z wymogiem poszanowania praw podstawowych;

[...]

Zważywszy, że z powyższych stwierdzeń wynika, iż decyzja Królestwa Szwecji o przyznaniu [zainteresowanemu] statusu uchodźcy politycznego w czasie, gdy Rumunia nie była jeszcze członkiem Unii Europejskiej, nie skutkuje tym, że izba śledcza jest zobowiązana do odmowy przekazania go rumuńskim organom sądowym, zgodnie z postanowieniami Konwencji genewskiej dotyczącej statusu uchodźców, o ile taka odmowa byłaby sprzeczna z obowiązkiem organu sądowego [państwa] wykonującego nakaz do odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania z powodów innych niż wyczerpująco wymienione podstawy obligatoryjnej odmowy wykonania nakazu przewidziane w art. 3 decyzji ramowej [z 2002 r. w sprawie ENA] lub fakultatywnej odmowy wykonania w art. 4 i 4a tejże decyzji ramowej i wymienione w art. 695-22, 695-23 i 695-24 kodeksu postępowania karnego; że odmowa oparta wyłącznie na tej podstawie wręcz podważałaby w europejskiej przestrzeni sądowej jednolitość standardu ochrony praw podstawowych, określonego w tej decyzji ramowej, podważałaby zasady zaufania i wzajemnego uznawania, do których utrzymania dąży, a w konsekwencji zagrażałaby skuteczności decyzji ramowej; [...]"

29. Następnie, uznając, że spoczywał na nim obowiązek zbadania, czy istniały obligatoryjne lub fakultatywne przesłanki odmowy przekazania skarżącego władzom rumuńskim, sąd apelacyjny zbadał, po pierwsze, czy ustalono, że ENA został wydany przez organy sądowe w celu wykonania kary opartej na jego poglądach i przekonaniach lub czy istniało rzeczywiste ryzyko, że jego sytuacja ulegnie z tego powodu pogorszeniu, oraz, po drugie, czy istniały poważne i udowodnione podstawy do uznania, że skarżący był narażony na rzeczywiste ryzyko nieludzkiego lub poniżającego traktowania w wyniku warunków pozbawienia wolności w Rumunii (zgodnie z wyżej wymienionym wyrokiem w sprawie *Aranyosi i Căldăraru*).

30. W pierwszej kwestii sąd apelacyjny uznał, że o przekazanie wystąpiono w celu wykonania wyroku skazującego za przestępstwo o charakterze niepolitycznym, a twierdzenia skarżącego, że został skazany ze względu na swoje poglądy polityczne, były jedynie domysłami. Sąd apelacyjny wywnioskował z powodów podanych w cytowanym powyżej wyroku w sprawie *Amarandei i Inni* (§§ 239–248), dotyczących rzekomej dyskryminacji członków MISA w zakresie ich prawa do uzewnętrzniania swoich przekonań (zob. paragraf 129 poniżej), że „nie przedstawiono dowodów na skazanie skarżącego ze względu na jego poglądy polityczne ani nie ustalono, że jego sytuacja w Rumunii mogłaby z tego właśnie powodu ulec pogorszeniu”. W drugiej kwestii sąd apelacyjny uznał, że nie leży w jego gestii – z uwagi na zbyt ogólny charakter zarzutów skarżącego – udzielanie dodatkowych informacji:

„Wyrok w sprawie *Aranyosi i Căldăraru*, w imię prawa unijnego, ściśle określił konkretną ocenę poziomu ochrony praw podstawowych w wydającym nakaz państwie członkowskim przez wykonujące nakaz państwo członkowskie; aby uczynić wyjątek od ogólnego reżimu automatycznego przekazywania osób na podstawie ENA z powodu niedostatecznej ochrony ich praw podstawowych w wydającym nakaz państwie członkowskim, sąd musi najpierw scharakteryzować »obiektywne, wiarygodne, dokładne i należycie zaktualizowane dane o warunkach pozbawienia wolności panujących w wydającym nakaz państwie członkowskim, które dowodzą istnienia

nieprawidłowości, systemowych lub ogólnych, dotyczących niektórych grup osób czy też niektórych ośrodków penitencjarnych, w odniesieniu do warunków pozbawienia wolności w wydającym nakaz państwie członkowskim».

Należy zauważyć, że [skarżący] i jego obrońcy nie przedstawili w postępowaniu informacji, które spełniają standard wymagany przez TSUE; w tych okolicznościach i wbrew żądaniu skarżącego w tym zakresie zawartemu w jego pismach procesowych, sąd nie jest uprawniony do zbadania w sposób dokładny i konkretny, czy istnieją poważne i udowodnione podstawy, aby sądzić, że dana osoba będzie narażona na rzeczywiste ryzyko niehumanitarnego lub poniżającego traktowania w wyniku warunków pozbawienia wolności w Rumunii, państwie członkowskim Unii Europejskiej; [...]"

31. Skarżący złożył apelację od tego wyroku do sądu kasacyjnego. W pierwszym zarzucie podniósł, że jego przekazanie rumuńskim organom sądowym było sprzeczne z zasadą non-refoulement zagwarantowaną w art. 1 i 33 Konwencji genewskiej z dnia 28 lipca 1951 r. dotyczącej statusu uchodźców (zob. paragrafy 56 i 57 poniżej). Stwierdził, że decyzja ramowa, a w szczególności art. 1 ust. 3 (zob. paragraf 44 poniżej), powinna być interpretowana w świetle art. 78 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), lit. d artykułu Protokołu (nr 24) w sprawie prawa azylu dla obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej oraz art. 18 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zob. paragrafy 41, 46 i 47 poniżej), które zapewniają spełnienie wymogów Konwencji genewskiej. Skarżący podnosił, że jego status uchodźcy stanowił wyjątkową okoliczność, której natura uniemożliwiała jego przekazanie, i odwołał się w tym względzie do orzecznictwa izby karnej (zob. paragraf 61 powyżej). Zwrócił się on do sądu kasacyjnego o skierowanie do TSUE pytania prejudycjalnego dotyczącego interpretacji decyzji ramowej w przypadku trudności w pogodzeniu standardów europejskich i przedmiotowych traktatów międzynarodowych.

32. W drugim zarzucie skarżący podniósł naruszenie art. 2, 3, 6, 8 i 9 Konwencji. Argumentował, że izba śledcza ograniczyła się jedynie do zbadania, czy przekazania zażądano z powodów politycznych, nie wypowiadając się na temat gwarancji rzetelnego procesu sądowego. Skarżący skrytykował również sąd za to, że nie rozważył, czy zgodnie ze wspomnianym wyrokiem w sprawie *Aranyosi i Căldăraru* groziłoby mu rzeczywiste ryzyko niehumanitarnego lub poniżającego traktowania z powodu warunków pozbawienia wolności w Rumunii.

33. W dalszych pismach skarżący ponowił swój wniosek do sądu kasacyjnego o skierowanie do TSUE pytania prejudycjalnego w sprawie możliwości wykorzystania zasady non-refoulement jako podstawy odmowy wykonania ENA. Argumentował, że sprawa przed nim postawiona jest nowa i poważna. Uściślił, że jego sytuacja jest odmienna od okoliczności rozpatrywanych w wyroku TSUE z dnia 21 października 2010 r. w sprawie *I.B* (C-306/09, EU:C:2010:626, paragraf 55 poniżej), w którym TSUE stwierdził, że istnienie wniosku o udzielenie azylu lub statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej nie stanowi podstawy do niewykonania ENA

i podkreślił, że państwa członkowskie UE są wobec siebie państwami bezpiecznymi we wszystkich kwestiach dotyczących prawa do azylu.

34. W swojej opinii rzecznik generalny sądu kasacyjnego zalecił oddalenie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym do TSUE z następujących powodów:

„[...] nie ma żadnych rzeczywistych trudności w interpretacji tekstów, których naruszenie jest zarzucane, a [...] wasza izba karna, która musi dopilnować, aby sprawy karne były osądzone w rozsądnym terminie, sama jest w stanie zauważyć brak niezgodności między tymi europejskimi standardami i traktatami międzynarodowymi z jednej strony, a prawem wewnętrznym z drugiej, które to prawo w tym przypadku jest jedynie transpozycją tych pierwszych”.

35. Wyrokiem z dnia 12 lipca 2016 r., sąd kasacyjny oddalił apelację z następujących powodów:

„[W przedmiocie pierwszego zarzutu]

W celu odrzucenia argumentu, że status uchodźcy przyznany [skarżącemu] przez Szwecję wykluczał wykonanie europejskiego nakazu aresztowania, w wyroku zawarto uzasadnienie oparte na przesłankach wskazanych w zarzucie;

w świetle tych stwierdzeń izba śledcza uzasadniła swoją decyzję;

nadanie przez państwo członkowskie Unii Europejskiej statusu uchodźcy w rozumieniu Konwencji genewskiej z dnia 28 lipca 1951 r. i Protokołu z dnia 31 stycznia 1967 r. obywatelowi państwa, które stało się państwem członkowskim Unii Europejskiej w okresie między nadaniem tego statusu a datą wydania europejskiego nakazu aresztowania, o którego wykonanie wniesiono, nie stanowi samo w sobie przeszkody w wykonaniu tego ostatniego;

wynika stąd, bez potrzeby zwracania się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z pytaniem prejudycjalnym, że zarzut ten nie może zostać uwzględniony;

[...]

[W przedmiocie trzeciego zarzutu]

„[...] izba śledcza nie pominęła żadnego ze wskazanych w zarzucie tekstów, ponieważ z jednej strony zapewniła poszanowanie prawa do obrony zainteresowanego w trakcie jego procesu w Rumunii, a z drugiej strony uznała, z uwagi na niewystarczające dowody w aktach, że nie wykazano istnienia nieprawidłowości o charakterze systemowym lub ogólnym, dotyczących określonych grup osób lub określonych ośrodków penitencjarnych w odniesieniu do warunków pozbawienia wolności w wydającym nakaz państwie członkowskim, tak aby można było uczynić wyjątek od ogólnego systemu automatycznego przekazywania osób na podstawie europejskiego nakazu aresztowania z powodu niedostatecznej ochrony praw podstawowych w tym ostatnim państwie, i nie musieć przeprowadzać dochodzeń, których wyniki uczyniłyby je bezskutecznymi [...]”.

36. W dniu 13 lipca 2016 r. skarżący zwrócił się, na podstawie art. 39 Regulaminu Trybunału, o wstrzymanie wykonania nakazu przekazania go władzom rumuńskim. W dniu 15 lipca 2016 r. sąd nie uwzględnił tego wniosku.

37. W dniu 22 lipca 2016 r. skarżący został przewieziony do Rumunii w wykonaniu ENA, gdzie został osadzony w zakładzie karnym, którego lokalizacji nie określa.

B. Wyrok w sprawie *Bivolaru przeciwko Rumunii nr 2* (skarga nr 66580/12) wydany przez Trybunał w dniu 2 października 2018 r.

38. Z wyroku z dnia 2 października 2018 r. wynika, że skarżący został warunkowo zwolniony w dniu 13 września 2017 r.

39. Ponadto w tym wyroku Trybunał uznał za niedopuszczalny, jako w sposób oczywisty nieuzasadniony, zarzut skarżącego dotyczący wyroku skazującego wydanego zaocznie. Trybunał nie stwierdził również naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji w odniesieniu do starań sądu wyższej instancji o jego osobiste przesłuchanie, lecz stwierdził naruszenie tego przepisu z powodu nadmiernego czasu trwania postępowania.

RAMY PRAWNE I PRAKTYKA

I. PRZEPISY PRAWA UNII EUROPEJSKIEJ

A. Karta praw podstawowych Unii Europejskiej

40. Na mocy art. 4 Karty praw podstawowych, zatytułowanego „Zakaz tortur i niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania”:

„Nikt nie może być poddany torturom ani niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu”.

41. Art. 18 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej stanowi, że:

„Gwarantuje się prawo do azylu z poszanowaniem zasad Konwencji genewskiej z 28 lipca 1951 roku i Protokołu z 31 stycznia 1967 roku dotyczących statusu uchodźców oraz zgodnie z traktatami”.

B. Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW

42. Odpowiednie przepisy decyzji ramowej 2002/584/WSiSW¹, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia

¹ Decyzja ramowa jest instrumentem stworzonym przez Traktat z Amsterdamu w 1997 r. dla dawnego „trzeciego filaru” Unii (została zastąpiona dyrektywą przez traktat lizboński). Dawny art. 34 ust. 2 lit. b TUE stanowił, że Rada może „podejmować decyzje ramowe w celu zbliżania przepisów ustawowych i wykonawczych. Decyzje ramowe wiążą Państwa Członkowskie w odniesieniu do rezultatu, który ma być osiągnięty, pozostawiają jednak organom krajowym swobodę wyboru formy i środków. Nie mogą one wywoływać skutku bezpośredniego”.

26 lutego 2009 r., podsumowano w wyroku w sprawie *Pirozzi przeciwko Belgii* (nr 21055/11, §§ 24–29, 17 kwietnia 2018 r.).

43. Odpowiednie przepisy preambuły decyzji ramowej są następujące:

„(12) Niniejsza decyzja ramowa respektuje prawa podstawowe i przestrzega zasad uznanych w art. 6 Traktatu o Unii Europejskiej oraz tych, które znajdują odbicie w Karcie Podstawowych Praw Unii Europejskiej, w szczególności w jej rozdziale VI. Żadnego z przepisów niniejszej decyzji ramowej nie należy interpretować jako zakazującego odmowy przekazania osoby, w odniesieniu do której europejski nakaz aresztowania został wydany, kiedy istnieją, oparte o obiektywne przesłanki, podstawy do przypuszczania, że wymieniony nakaz aresztowania został wydany w celu ścigania lub ukarania osoby ze względu na jej płeć, rasę, religię, pochodzenie etniczne, obywatelstwo, język, poglądy polityczne lub orientację seksualną, lub że jej sytuacja może ulec pogorszeniu z jednej z tych przyczyn.

(13) Żadna osoba nie może zostać usunięta, wydalona, lub ekstradowana do państwa, w którym istnieje poważne ryzyko, że zostanie ona skazana na karę śmierci, poddana torturom lub innemu nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu lub karze”.

44. Art. 1 decyzji ramowej stanowi, że:

„Definicja europejskiego nakazu aresztowania i zobowiązania do jego wykonania

1. Europejski nakaz aresztowania stanowi decyzję sądową wydaną przez Państwo Członkowskie w celu aresztowania i przekazania przez inne Państwo Członkowskie osoby, której dotyczy wniosek, w celu przeprowadzenia postępowania karnego lub wykonania kary pozbawienia wolności bądź środka zabezpieczającego.

2. Państwa Członkowskie wykonują każdy europejski nakaz aresztowania w oparciu o zasadę wzajemnego uznawania i zgodnie z przepisami niniejszej decyzji ramowej.

3. Niniejsza decyzja ramowa nie skutkuje modyfikacją obowiązku poszanowania praw podstawowych i podstawowych zasad prawa zawartych w art. 6 Traktatu o Unii Europejskiej”.

45. W decyzji ramowej wymieniono przypadki, w których nakaz ma zastosowanie (art. 2) oraz przypadki, w których państwa mogą lub muszą odmówić wykonania nakazu (art. 3, 4 i 4a).

C. Odpowiednie postanowienia Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej oraz Protokołu (nr 24) w sprawie prawa azylu dla obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej

46. Odpowiednie fragmenty art. 78 TFUE są następujące:

„1. Unia rozwija wspólną politykę w dziedzinie azylu, ochrony uzupełniającej i tymczasowej ochrony, mającą na celu przyznanie odpowiedniego statusu każdemu obywatelowi państwa trzeciego wymagającemu międzynarodowej ochrony oraz mającą na celu zapewnienie przestrzegania zasady non-refoulement. Polityka ta musi być zgodna z Konwencją genewską z dnia 28 lipca 1951 roku i Protokołem z dnia 31 stycznia 1967 roku dotyczącymi statusu uchodźców, jak również z innymi odpowiednimi traktatami”.

47. Artykuł protokołu (nr 24) w sprawie azylu dla obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej stanowi, że:

WYROK W SPRAWIE BIVOLARU i MOLDOVAN przeciwko FRANCJI

„Z uwagi na poziom ochrony podstawowych praw i wolności przez Państwa Członkowskie Unii Europejskiej, Państwa Członkowskie należy uważać za bezpieczne państwa pochodzenia w ich wzajemnych stosunkach we wszystkich aspektach prawnych czy praktycznych związanych z kwestiami azylu. W związku z tym, wszelkie wnioski o przyznanie azylu składane przez obywateli Państw Członkowskich mogą być rozpatrywane lub uznane jako możliwe do rozpatrzenia przez inne Państwo Członkowskie jedynie w następujących przypadkach:

a) jeżeli Państwo Członkowskie, którego obywatelem jest osoba składająca wniosek o azyl, powołując się na postanowienia artykułu 15 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, podejmuje, po wejściu w życie Traktatu z Amsterdamu, środki odstępujące na jego terytorium od zobowiązań tego państwa wynikających z tej konwencji;

b) jeżeli procedura wymieniona w artykule 7 ustęp 1 Traktatu o Unii Europejskiej została wszczęta w odniesieniu do Państwa Członkowskiego, którego obywatelem jest wnioskodawca, oraz do momentu podjęcia decyzji w tej sprawie przez Radę lub, w stosownym przypadku, Radę Europejską;

c) jeżeli Rada przyjęła decyzję zgodnie z artykułem 7 ustęp 1 Traktatu o Unii Europejskiej w odniesieniu do Państwa Członkowskiego, którego obywatelem jest wnioskodawca lub jeżeli Rada Europejska przyjęła decyzję zgodnie z artykułem 7 ustęp 2 tego Traktatu w odniesieniu do Państwa Członkowskiego, którego obywatelem jest wnioskodawca;

d) jeżeli Państwo Członkowskie jednostronnie podejmuje taką decyzję w odniesieniu do wniosku obywatela innego Państwa Członkowskiego; w takim przypadku należy natychmiast powiadomić o tym Radę; wniosek taki należy rozpatrywać w oparciu o domniemanie, że jest on całkowicie nieuzasadniony, nie naruszając tym samym w żaden sposób, kompetencji decyzyjnych tego Państwa Członkowskiego.

D. Dyrektywa 2011/95/UE

48. Odpowiednie przepisy dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/95/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie norm dotyczących kwalifikowania i statusu obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako beneficjentów ochrony międzynarodowej, jednolitego statusu uchodźców lub osób kwalifikujących się do otrzymania ochrony uzupełniającej oraz zawartości przyznawanej ochrony (wersja przekształcona), na które Rząd powołuje się w swoich uwagach (zob. paragraf 92 poniżej), są następujące:

Artykuł 11 Ustanie statusu

„1. Obywatel państwa trzeciego albo bezpaństwowiec przestaje być uchodźcą, jeśli:
[...]

e) nie może dłużej odmawiać korzystania z ochrony państwa swojego obywatelstwa, albowiem ustały okoliczności, w związku z którymi został uznany za uchodźcę;

WYROK W SPRAWIE BIVOLARU i MOLDOVAN przeciwko FRANCJI

W odniesieniu do ust. 1 lit. e) i f) państwa członkowskie zwracają uwagę na to, czy zmiana okoliczności ma charakter na tyle znaczący i trwały, by obawy uchodźcy przed prześladowaniem nie można było dłużej uznawać za uzasadnioną.

3. Ust. 1 lit. e) i f) nie stosuje się do uchodźcy, który może powołać się na przekonujące powody związane z poprzednim prześladowaniem, uzasadniające jego odmowę skorzystania z ochrony państwa, którego obywatelstwo posiada, lub w przypadku bezpaństwowca – z ochrony państwa jego poprzedniego miejsca zwykłego pobytu.

Artykuł 12 Wykluczenie

„[...]”

2. Obywatel państwa trzeciego lub bezpaństwowiec zostaje wykluczony z możliwości otrzymania statusu uchodźcy, jeżeli istnieją poważne podstawy, aby sądzić, że:

b) popełnił poza państwem, które go przyjęło, poważne przestępstwo o charakterze niepolitycznym, zanim został przyjęty jako uchodźca, czyli zanim wydano mu zezwolenie na pobyt na podstawie nadanego statusu uchodźcy; szczególnie okrutne czyny, nawet jeśli zostały popełnione z rzekomo politycznych pobudek, można zakwalifikować jako poważne zbrodnie o charakterze niepolitycznym;”

E. Orzecznictwo TSUE

49. W wyroku z dnia 26 lutego 2013 r. w sprawie *Melloni przeciwko Ministerio Fiscal* (C-399/11, EU:C:2013:107) TSUE orzekł, że państwa członkowskie są zobowiązane, w imię właściwości prawa unijnego, do wykonania ENA, które może być uzależnione jedynie od warunków określonych w decyzji ramowej:

„Zgodnie z art. 1 ust. 2 wspomnianej decyzji ramowej 2002/584 państwa członkowskie są co do zasady zobowiązane do wykonania europejskiego nakazu aresztowania. Zgodnie z przepisami wspomnianej decyzji ramowej państwa członkowskie mogą bowiem odmówić wykonania takiego nakazu wyłącznie w wymienionych w art. 3 tejże decyzji ramowej przypadkach obligatoryjnej odmowy oraz w przypadkach fakultatywnej odmowy wskazanych w jej art. 4 i 4a. Wykonujący nakaz organ sądowy może ponadto uzależnić wykonanie europejskiego nakazu aresztowania tylko od spełnienia warunków określonych w art. 5 tejże decyzji ramowej”.

50. W przywołanym wyżej wyroku w sprawie *Aranyosi i Căldăraru* TSUE ustanowił istnienie wyjątku od zasady automatycznego przekazywania osób organom sądowym państwa członkowskiego wydającego ENA w przypadkach, gdy wykonujący nakaz państwo członkowskie dysponuje dowodami wskazującymi na istnienie ryzyka nieludzkiego lub poniżającego traktowania ze względu na warunki pozbawienia wolności w państwie wydania nakazu w odniesieniu do osoby, której dotyczy ENA. TSUE ściśle określił ten wyjątek, który stanowi uzupełnienie podstaw obligatoryjnej i fakultatywnej odmowy wykonania ENA przewidzianych w decyzji

ramowej, oraz szczegółowo określił metodę, jaką powinno przyjąć państwo członkowskie wykonujące nakaz:

„Z tych powodów Trybunał (wielka izba) orzekł:

Artykuł 1 ust. 3, art. 5 i art. 6 ust. 1 decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26 lutego 2009 r., należy interpretować w ten sposób, że w obliczu obiektywnych, wiarygodnych, dokładnych i należyście zaktualizowanych danych świadczących o istnieniu nieprawidłowości, czy to systemowych lub ogólnych, czy dotyczących niektórych grup osób, czy też niektórych ośrodków penitencjarnych, w odniesieniu do warunków pozbawienia wolności w wydającym nakaz państwie członkowskim wykonujący nakaz organ sądowy powinien sprawdzić w sposób konkretny i dokładny, czy istnieją poważne i sprawdzone podstawy, aby uznać, że osoba objęta europejskim nakazem aresztowania wydanym w celu przeprowadzenia postępowania karnego lub wykonania kary pozbawienia wolności będzie ze względu na warunki jej pozbawienia wolności we wskazanym państwie narażona na rzeczywiste niebezpieczeństwo niehumanitarnego lub poniżającego traktowania w rozumieniu art. 4 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w razie przekazania do wspomnianego państwa członkowskiego. W tym celu powinien on wystąpić o przekazanie informacji uzupełniających do wydającego nakaz organu sądowego, który po zwróceniu się w razie potrzeby o pomoc do organu centralnego lub jednego z organów centralnych wydającego nakaz państwa członkowskiego w rozumieniu art. 7 wspomnianej decyzji ramowej powinien udzielić rzeczonych informacji w terminie wyznaczonym w takim wniosku. Wykonujący nakaz organ sądowy powinien odroczyć podjęcie decyzji o przekazaniu zainteresowanej osoby do czasu uzyskania informacji uzupełniających umożliwiających mu wykluczenie istnienia takiego niebezpieczeństwa. Jeśli nie można wykluczyć istnienia wskazanego niebezpieczeństwa w rozsądnym terminie, wspomniany organ powinien zdecydować, czy należy umorzyć procedurę przekazywania”.

51. W wyroku z dnia 25 lipca 2018 r. w sprawie *ML* (C-220/18 PPU, Generalstaatsanwaltschaft (Warunki pozbawienia wolności na Węgrzech), EU:C:2018: 589), TSUE orzekł, że w sytuacji, gdy wykonujący nakaz organ sądowy posiada dowody istnienia nieprawidłowości, systemowych lub ogólnych, w zakresie warunków pozbawienia wolności w zakładach karnych wydającego nakaz państwa członkowskiego, nie może wykluczyć istnienia rzeczywistego niebezpieczeństwa niehumanitarnego i poniżającego traktowania osoby objętej ENA, na samej tej podstawie, że osobie tej przysługuje w wydającym nakaz państwie członkowskim środek prawny umożliwiający jej zaskarżenie warunków pozbawienia wolności. Trybunał orzekł również, że wykonujący nakaz organ sądowy jest zobowiązany do zbadania jedynie warunków pozbawienia wolności w zakładach karnych, w których według dostępnych mu informacji wspomniana osoba zostanie prawdopodobnie osadzona oraz że w tym celu musi on sprawdzić jedynie konkretne i szczegółowe warunki pozbawienia wolności danej osoby, które mają znaczenie dla ustalenia, czy osoba ta będzie narażona na rzeczywiste niebezpieczeństwo niehumanitarnego lub poniżającego traktowania w rozumieniu art. 4 Karty praw podstawowych, przy czym zaznacza się, że może wziąć pod

uwagę informacje przedstawione przez organy wydającego nakaz państwa członkowskiego, takie jak w szczególności zapewnienie, że zainteresowana osoba nie będzie poddana ludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu.

52. W wyroku z dnia 15 października 2019 r. w sprawie *Dorobantu* (C-128/18, EU:C:2019:857) TSUE wyjaśnił charakter i zakres przeprowadzanej przez wykonujący nakaz organ sądowy kontroli warunków pozbawienia wolności w wydającym nakaz państwie członkowskim osoby, przeciwko której wydano ENA. TSUE orzekł, że należy uwzględnić wszystkie istotne aspekty bytowe, takie jak dostępna dla osoby pozbawionej wolności przestrzeń osobista w celi, warunki sanitarne oraz zakres swobody przemieszczania się osoby pozbawionej wolności wewnątrz zakładu. Orzekł również, że ocena ta nie jest ograniczona do kontroli oczywistych niedostatków oraz że dla celów takiej oceny wykonujący nakaz organ sądowy musi zwrócić się do wydającego nakaz organu sądowego o informacje, które uzna za niezbędne. Wreszcie TSUE orzekł, że stwierdzenie przez wykonujący nakaz organ sądowy, że istnieją poważne i udowodnione podstawy, by sądzić, że dana osoba będzie narażona na rzeczywiste niebezpieczeństwo niehumanitarnego lub poniżającego traktowania ze względu na warunki jej pozbawienia wolności w zakładzie karnym, w którym faktycznie ma ona zostać osadzona, nie może być dla celów wydania rozstrzygnięcia w sprawie takiego przekazania kompensowane względami związanymi ze skutecznością współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych oraz zasadami wzajemnego zaufania i uznawania.

W sprawie oceny warunków pozbawienia wolności w odniesieniu do przestrzeni osobistej dostępnej dla osoby pozbawionej wolności TSUE zauważył, co następuje:

„[...] 72. W związku z tym Trybunał orzekł, że przy uwzględnieniu znaczenia przykładanego do czynnika przestrzennego w całościowej ocenie warunków pozbawienia wolności okoliczność, że przestrzeń osobista, jaką dysponuje osoba pozbawiona wolności, wynosi poniżej 3 m² w celi zbiorowej, rodzi silne domniemanie naruszenia art. 3 EKPC [wyrok z dnia 25 lipca 2018 r., *Generalstaatsanwaltschaft* (Warunki pozbawienia wolności na Węgrzech), C-220/18 PPU, EU:C:2018:589, pkt 92 i przytoczone tam orzecznictwo].

[...]

77. W odniesieniu do zasad obliczania – w celu dokonania oceny, czy istnieje realne ryzyko, że dana osoba zostanie poddana niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu w rozumieniu art. 4 Karty – minimalnej przestrzeni, jaką powinna dysponować osoba osadzona w celi zbiorowej, w której znajdują się meble i infrastruktura sanitarna, konieczne jest również, przy obecnym braku minimalnych norm w tym zakresie w prawie Unii, uwzględnienie kryteriów ustanowionych przez Europejski Trybunał Praw Człowieka w świetle art. 3 EKPC. Sąd ten uważa, że o ile w celu obliczenia dostępnej powierzchni w takiej celi nie należy brać pod uwagę powierzchni sanitarnej, o tyle obliczenie to powinno uwzględniać przestrzeń zajmowaną przez meble, przy czym określono, że osoby pozbawione wolności powinny zachować możliwość normalnego poruszania się w celi (zob. podobnie wyrok EKPC z dnia 20 października

2016 r. w sprawie Muršić przeciwko Chorwacji, CE:ECHR:2016:1020JUD000733413, §§ 75, 114 i przytoczone tam orzecznictwo”.

53. W wyroku z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie *L i P Openbaar Ministerie* (C-354/20 PPU i C-412/20 PPU, EU:C:2020: 1033), TSUE orzekł, że w sytuacji, gdy wykonujący nakaz organ sądowy posiada dowody na istnienie systemowych lub ogólnych nieprawidłowości w zakresie niezawisłości władzy sądowniczej w państwie członkowskim wydającym ENA, nie może on zakładać, że istnieją poważne i udowodnione podstawy, aby uznać, że w wypadku przekazania do tego ostatniego państwa członkowskiego owa osoba będzie narażona na rzeczywiste ryzyko naruszenia jej prawa podstawowego do rzetelnego procesu sądowego, gwarantowanego przez art. 47 akapit drugi Karty, bez dokonania weryfikacji w sposób konkretny i dokładny w szczególności sytuacji osobistej tej osoby, charakteru przestępstw, których dotyczy nakaz aresztowania, oraz kontekstu faktycznego, w którym został on wydany, obejmującego oświadczenia przedstawicieli władzy publicznej co do sposobu, w jaki należy rozstrzygnąć konkretną sprawę.

54. Jak ujął to rzecznik generalny Manuel Campos Sanchez-Bordona w swojej opinii z 12 listopada 2020 r., dotyczącej wspomnianego wyżej wyroku w sprawie *L i P* (EU:C:2020:925.): „Trybunał przyjął, że oprócz przypadków wyraźnie określonych w decyzji ramowej (art. 3–5), wykonania ENA można odmówić również w »wyjątkowych okolicznościach«, które ze względu na swoją wagę wymagają ograniczenia zasad wzajemnego uznawania i zaufania między państwami członkowskimi, na których opiera się współpraca sądowa w sprawach karnych”.

55. Ponadto w uzasadnieniu wspomnianego wyroku w sprawie *I.B.* (zob. paragraf 33 powyżej), na który powołał się Rząd w swoich uwagach do Trybunału (zob. paragraf 88 poniżej), TSUE stwierdził, że istnienie wniosku o udzielenie azylu nie stanowi podstawy do niewykonania ENA (zob. paragraf 43) i sprecyzował, w odniesieniu do szczególnego przypadku wniosku o udzielenie azylu złożonego właściwym organom państwa członkowskiego przez obywatela innego państwa członkowskiego, że „artykuł Protokołu nr 29 w sprawie prawa azylu dla obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej, załączonego do Traktatu WE (obecnie protokół nr 24, załączony do TFUE) stanowi między innymi, że z uwagi na poziom ochrony podstawowych praw i wolności przez państwa członkowskie Unii Europejskiej, państwa członkowskie należy uważać za bezpieczne państwa pochodzenia w ich wzajemnych stosunkach we wszystkich aspektach prawnych czy praktycznych związanych z kwestiami azylu” (zob. paragraf 44).

II. DOKUMENTY MIĘDZYNARODOWE

Konwencja genewska z dnia 28 lipca 1951 r. dotycząca statusu uchodźców („Konwencja genewska”)

56. Odpowiednie przepisy Konwencji genewskiej są następujące:

Artykuł 1 – Definicja uchodźcy

„A. W rozumieniu niniejszej konwencji termin »uchodźca« stosuje się do osoby:

[...]

C. Niniejsza Konwencja przestanie obowiązywać w stosunku do każdej osoby określonej przez postanowienia ustępu A, jeżeli:

[...]

5) nie może dłużej odmawiać korzystania z ochrony państwa swojego obywatelstwa, albowiem ustały warunki, w związku z którymi została uznana za uchodźcę.

Zastrzega się, że postanowień niniejszego punktu nie stosuje się do uchodźcy określonego w punkcie 1 ustępu A niniejszego artykułu, który może powołać się na przekonujące powody związane z poprzednimi prześladowaniami, uzasadniające jego odmowę z korzystania z ochrony państwa, którego obywatelstwo posiada”.

57. Art. 33 ust. 1 Konwencji genewskiej stanowi, że:

„Żadne umawiające się państwo nie wydać lub nie zawróci w żaden sposób uchodźcy do granicy terytoriów, gdzie jego życiu lub wolności zagrażałoby niebezpieczeństwo ze względu na jego rasę, religię, obywatelstwo, przynależność do określonej grupy społecznej lub przekonania polityczne”.

III. PRAWO KRAJOWE I PRAKTYKA

A. Przepisy francuskiego kodeksu postępowania karnego dotyczące europejskiego nakazu aresztowania

58. Decyzja ramowa została przeniesiona na grunt prawa francuskiego ustawą nr 2004-204 z dnia 9 marca 2004 r. dostosowującą system wymiaru sprawiedliwości do rozwoju przestępczości.

59. Odpowiednie przepisy kodeksu postępowania karnego (k.p.k.) są następujące:

Artykuł 695-11

„Nakaz aresztowania stanowi decyzję sądową wydaną przez państwo członkowskie Unii Europejskiej, zwane wydającym nakaz państwem członkowskim, w celu aresztowania i przekazania przez inne państwo członkowskie, zwane wykonującym nakaz państwem członkowskim, osoby, której dotyczy wniosek, w celu przeprowadzenia postępowania karnego lub wykonania kary pozbawienia wolności bądź środka zabezpieczającego”.

Artykuł 695-12

„Czynami, które mogą stanowić podstawę do wydania europejskiego nakazu aresztowania są, zgodnie z prawem wydającego nakaz państwa członkowskiego:

1° czyny zagrożone karą pozbawienia wolności na okres co najmniej jednego roku, a w przypadku gdy wyrok został wydany, gdy nałożona w wyroku kara wynosi co najmniej cztery miesiące pozbawienia wolności;

2° czyny zagrożone środkiem zabezpieczającym polegającym na pozbawieniu wolności na okres co najmniej jednego roku, a w przypadku gdy orzeczono środek zabezpieczający, gdy okres do wykonania wynosi co najmniej cztery miesiące pozbawienia wolności”.

Artykuł 695-13

„Każdy europejski nakaz aresztowania zawiera następujące informacje:

- tożsamość i obywatelstwo osoby, której dotyczy wniosek;
- dokładne oznaczenie i pełne dane kontaktowe organu sądowego, od którego pochodzi;
- wskazanie istnienia wykonalnego wyroku, nakazu aresztowania lub innej decyzji sądowej mającej taki sam skutek zgodnie z prawem wydającego nakaz państwa członkowskiego i objętej zakresem stosowania art. 695-12 i 695-23;
- charakter i kwalifikację prawną czynu zabronionego, w szczególności w odniesieniu do art. 695-23;
- datę, miejsce i okoliczności popełnienia przestępstwa oraz stopień udziału w nim osoby, której dotyczy wniosek;
- nałożoną karę, jeżeli jest to wyrok prawomocny, lub kary przewidziane za dane przestępstwo lub wykroczenie w prawie wydającego nakaz państwa członkowskiego oraz, w miarę możliwości, inne konsekwencje przestępstwa”.

Artykuł 695-22

„Odmawia się wykonania europejskiego nakazu aresztowania w następujących przypadkach:

1° jeżeli czyny, z powodu których go wydano, mogły być ścigane i osądzone przez sądy francuskie, a ściganie z oskarżenia publicznego umorzono przez amnestię;

2° jeżeli wobec osoby, której dotyczy wniosek, wydano prawomocne orzeczenie francuskich organów sądowych lub organów sądowych państwa członkowskiego innego niż państwo wydające nakaz, lub organów sądowych państwa trzeciego, w odniesieniu do tych samych czynów, które są przedmiotem europejskiego nakazu aresztowania, pod warunkiem że w przypadku wyroku skazującego kara została wykonana lub jest w trakcie wykonywania, lub nie może być dłużej wykonywana zgodnie z prawem państwa skazującego;

3° jeżeli osoba, której dotyczy wniosek, w chwili popełnienia przestępstw objętych europejskim nakazem aresztowania miała mniej niż trzynaście lat;

4° jeżeli czyny, z powodu których wydano nakaz, mogły być ścigane i osądzone przez sądy francuskie, a doszło do przedawnienia ścigania z oskarżenia publicznego lub kary;

WYROK W SPRAWIE BIVOLARU i MOLDOVAN przeciwko FRANCJI

5° w przypadku stwierdzenia, że wspomniany nakaz aresztowania został wydany w celu ścigania lub ukarania osoby ze względu na jej płeć, rasę, religię, pochodzenie etniczne, obywatelstwo, język, poglądy polityczne lub orientację seksualną, lub że jej sytuacja może ulec pogorszeniu z jednej z tych przyczyn”.

Artykuł 695-23 (obowiązujący w dacie popełnienia czynu)

„Odmawia się również wykonania europejskiego nakazu aresztowania, jeżeli czyn będący przedmiotem nakazu nie stanowi przestępstwa w świetle prawa francuskiego.

W drodze odstępstwa od akapitu pierwszego europejski nakaz aresztowania wykonuje się bez weryfikacji podwójnej odpowiedzialności karnej za zarzucane czyny, jeśli dane działanie jest zagrożone zgodnie z prawem wydającego nakaz państwa członkowskiego karą co najmniej trzech lat pozbawienia wolności lub środkiem zabezpieczającym polegającym na pozbawieniu wolności o podobnym czasie trwania i należy do jednej z następujących kategorii przestępstw:

– handel ludźmi;

W przypadku, gdy zastosowanie mają przepisy akapitów od drugiego do trzydziestego czwartego, kwalifikacja prawna czynów i określenie nałożonej kary należą do wyłącznego uznania organu sądowego wydającego nakaz państwa członkowskiego [...]”.

Artykuł 695-24

„Wykonania europejskiego nakazu aresztowania można odmówić:

1° jeżeli w związku z czynami objętymi nakazem aresztowania osoba, której dotyczy wniosek, jest ścigana przez władze francuskie lub jeśli władze francuskie podjęły decyzję o nieściganiu lub o zakończeniu ścigania;

2° jeżeli osoba, której dotyczy wniosek, w celu wykonania kary lub środka zabezpieczającego polegającego na pozbawieniu wolności ma obywatelstwo francuskie lub przebywa legalnie i nieprzerwanie od co najmniej pięciu lat na terytorium Francji, a wyrok skazujący podlega wykonaniu na terytorium Francji zgodnie z art. 728-31 ;

3° jeżeli czyny, z powodu których nakaz wydano, zostały popełnione w całości lub w części na terytorium Francji;

4° jeżeli przestępstwo zostało popełnione poza terytorium wydającego nakaz państwa członkowskiego, a prawo francuskie nie zezwala na ściganie przestępstwa, gdy zostało ono popełnione poza terytorium kraju”.

Artykuł 695-33

„Jeżeli izba śledcza uzna, że informacje dostarczone przez wydające nakaz państwo członkowskie w europejskim nakazie aresztowania są niewystarczające, aby umożliwić jej podjęcie decyzji o przekazaniu, zwraca się do organu sądowego tego państwa o dostarczenie, w terminie nie dłuższym niż dziesięć dni, niezbędnych informacji dodatkowych”.

Artykuł 695-39

„Jeżeli osoba, której dotyczy wniosek, jest ścigana we Francji lub została już tam skazana i ma tam odbyć karę za czyn inny niż objęty europejskim nakazem aresztowania, izba śledcza może, po wydaniu orzeczenia o wykonaniu nakazu

WYROK W SPRAWIE BIVOLARU i MOLDOVAN przeciwko FRANCJI

aresztowania, odroczyć przekazanie danej osoby. Prokurator zawiadamia wówczas niezwłocznie organ sądowy wydający nakaz [...]”.

B. Orzecznictwo sądu kasacyjnego

60. W wyroku z dnia 28 lutego 2012 r. (skarga nr 12-80.744, Bull. crim. 2012, nr 56) izba karna sądu kasacyjnego orzekła, że wykonanie ENA można odroczyć, poza fakultatywną i obligatoryjną odmową wykonania przewidzianą w decyzji ramowej i kodeksie postępowania karnego, jeżeli wymaga tego ochrona praw podstawowych:

„Z zastrzeżeniem poszanowania praw podstawowych osoby, której dotyczy wniosek, i podstawowych zasad prawnych zawartych w art. 6 Traktatu o Unii Europejskiej, zagwarantowanych w art. 1 ust. 3 decyzji ramowej z dnia 13 czerwca 2002 r., nie można odmówić wykonania europejskiego nakazu aresztowania z przyczyn innych niż przewidziane w decyzji ramowej i tekstach przyjętych w celu jej wykonania [...]”.

61. W wyroku z dnia 9 czerwca 2015 r. (Cass.crim., nr 15-82750) sąd kasacyjny, w związku z przekazaniem przez państwo francuskie uchodźcy z państwa trzeciego władzom niemieckim, orzekł co następuje:

„[...] Mając na uwadze art. 695-33 k.p.k., wraz z art. 593 k.p.k;

zgodnie z pierwszym z tych przepisów, gdy informacje zawarte w nakazie aresztowania są niewystarczające, aby umożliwić izbie śledczej przekazanie osoby, której wniosek dotyczy, z poszanowaniem jej praw podstawowych, sąd ten ma obowiązek zwrócić się o nie do organów państwa wydającego nakaz;

zgodnie z drugim z tych przepisów każdy wyrok izby śledczej musi zawierać uzasadnienie decyzji i odpowiadać na zasadnicze twierdzenia w pismach procesowych stron; niewystarczający lub sprzeczny charakter uzasadnienia jest równoznaczny z jego brakiem;

zezwalając na wydanie pana X, który twierdził, jako posiadający status uchodźcy politycznego we Francji, że z uwagi na ryzyko ponoszone w kraju pochodzenia jego wydanie powinno być uzależnione od zobowiązania się przez władze niemieckie do nieprzekazywania go władzom tureckim po zakończeniu prowadzonego przez nie postępowania, w wyroku stwierdzono, że sąd może orzec bez nakazu zastosowania dodatkowych środków, a prawa podstawowe zainteresowanego są zachowane, ponieważ przekazania domagają się Niemcy, państwo będące stroną Konwencji genewskiej, której art. 33 wyklucza wydalenie uchodźców do krajów, w których ich życie i wolność byłyby zagrożone;

mając jednak na uwadze, że orzekając w ten sposób, bez zapewnienia zgodności z art. 33 ust. 1 Konwencji genewskiej z dnia 28 lipca 1951 r. oraz art. 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, władze niemieckie nie przekazałyby osoby, której wniosek dotyczy, władzom tureckim, izba śledcza nie uzasadniła swojej decyzji; [...]”.

62. W wyroku z dnia 26 marca 2019 r. (Cass. crim, nr 19-81731) sąd kasacyjny uchylił wyrok izby śledczej ze względu na to, że ta ostatnia nie wzięła pod uwagę, przy wykonywaniu ENA, zarzutów dotyczących ryzyka naruszenia art. 3 Konwencji z uwagi na warunki panujące w słoweńskich więzieniach:

WYROK W SPRAWIE BIVOLARU i MOLDOVAN przeciwko FRANCJI

„[...] uwzględniając art. 3 i 13 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka wraz z art. 4, 47 i 52 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, art. 593 i 695-33 Kodeksu postępowania karnego;

z przedostatniego z tych przepisów wynika, że każdy wyrok izby śledczej musi zawierać uzasadnienie decyzji i odpowiadać na zasadnicze twierdzenia w pismach procesowych stron; niewystarczające lub sprzeczne uzasadnienie jest równoznaczne z jego brakiem;

ponadto z łącznego rozumienia pozostałych przepisów wynika, że gdy informacje zawarte w nakazie aresztowania są niewystarczające, aby umożliwić izbie śledczej przekazanie osoby, której wniosek dotyczy, z poszanowaniem jej praw podstawowych, sąd ten ma obowiązek zwrócić się o nie do organów państwa wydającego nakaz;

w celu oddalenia zarzutów osoby poszukiwanej dotyczących ryzyka naruszenia jej praw podstawowych ze względu w szczególności na warunki panujące w słoweńskich więzieniach, w wyroku stwierdzono, że dana osoba nie jest poszukiwana w celu wykonania kary oraz że nie wykazano, iż w słoweńskich więzieniach mogłaby być poddana nieludzkiemu i poniżającemu traktowaniu;

stwierdzając to jednak bez analizy dowodów przedstawionych przez osobę, której dotyczy wniosek, pochodzących z wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i dokumentów sporządzonych przez organy Rady Europy, które wskazywały na rzeczywiste ryzyko nieludzkiego lub poniżającego traktowania osób przebywających w wydającym nakaz państwie członkowskim z powodu ogólnych warunków pozbawienia wolności oraz braki w mechanizmach monitorowania tych warunków, w celu dokonania oceny, czy te informacje, które były obiektywne i wiarygodne, były dokładne i odpowiednio zaktualizowane, oraz czy powinna, w razie potrzeby, zwrócić się do władz państwa wydającego nakaz o dodatkowe informacje, izba śledcza nie uzasadniła swojej decyzji;

z powyższego wynika, że z tego tytułu orzeczenie podlegało kasacji; [...]”.

CO DO PRAWA

I. POŁĄCZENIE SKARG

63. Zważywszy na wspólne kwestie poruszone w obu skargach, Trybunał za stosowne uznaje ich łączne rozpatrzenie w ramach jednego wyroku.

II. W PRZEDMIOCIE DOMNIEMANEGO NARUSZENIA POSTANOWIEŃ KONWENCJI

64. Skarżący twierdzą, że przekazanie ich władzom rumuńskim w ramach wykonania spornego ENA spowodowało naruszenie art. 2 (tylko p. Bivolaru) i art. 3 Konwencji. Zgodnie z tymi przepisami:

Artykuł 2

„1. Prawo każdego człowieka do życia jest chronione przez ustawę. Nikt nie może być umyślnie pozbawiony życia, wyjąwszy przypadki wykonania wyroku sądowego skazującego za przestępstwo, za które ustawa przewiduje taką karę.[...]”

Artykuł 3

„Nikt nie może być poddany torturom ani niehumanicznemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu”.

A. W przedmiocie dopuszczalności

65. W skardze p. *Bivolaru* (skarga nr 40324/16) Rząd podniósł, że zarzut na podstawie art. 2 Konwencji był niedopuszczalny. Rząd podniósł, że skarżący nie wyczerpał krajowych środków odwoławczych, nie uzasadniając swoich zarzutów w tym zakresie przed izbą śledczą ani w podstawach skargi kasacyjnej.

66. Skarżący podnosi, że swój zarzut oparł co do istoty na art. 2 Konwencji, ujawniając przed sądami krajowymi naruszenie zasady non-refoulement, której celem jest ochrona życia uchodźcy.

67. Trybunał zauważa, że chociaż skarżący w drugim zarzucie rzeczywiście powołuje się na art. 2 Konwencji (zob. paragraf 32 powyżej), skarżący w żadnej mierze nie twierdzi, że wykonanie przedmiotowego ENA naraziłoby go na zagrożenie życia. Pierwszy zarzut (zob. paragraf 31 powyżej) także nie zawiera rozwinięcia kwestii zagrożeń dla życia skarżącego w przypadku wydania go władzom rumuńskim. W tych okolicznościach Trybunał uznaje, że skarżący nie złożył skargi do sądu kasacyjnego na podstawie art. 2 Konwencji. Skarga powinna zatem zostać oddalona z powodu niewyczerpania krajowych środków odwoławczych.

68. Zauważając ponadto, że zarzuty wysunięte na podstawie art. 3 w skargach p. *Bivolaru* i p. *Moldovana* nie są w sposób oczywisty nieuzasadnione lub niedopuszczalne z jakiegokolwiek innego powodu na podstawie art. 35 Konwencji, Trybunał uznaje je za dopuszczalne.

B. Co do istoty

1. Stanowiska stron

a) Uwagi stron w sprawie *Moldovan*

i. Uwagi skarżącego

69. Skarżący uważa, że domniemanie równoważnej ochrony (zob. paragraf 96 i nast. poniżej) nie ma zastosowania w tym przypadku z poniższych powodów. Po pierwsze, zgodnie z decyzją ramową w sprawie ENA, sądy francuskie nie były zobowiązane do automatycznego przekazania go władzom rumuńskim. Tekst ten narzuca państwom wyniki, jakie należy osiągnąć, pozostawiając im jednocześnie pewną swobodę manewru co do formy i środków ich osiągnięcia. Tym samym nie uniemożliwia im wniesienia skargi na podstawie prawa krajowego o wstrzymanie wykonania orzeczenia organów sądowych państwa wykonania nakazu w sytuacji nieprzewidzianej w decyzji ramowej (*Jeremy F. przeciwko Premierowi*

(sprawa C-168/13 PPU, 30 maja 2013 r.). Ponadto, zgodnie z wykładnią TSUE, który zakwestionował zasadę automatyzmu przekazywania osób, decyzja ramowa pozostawia margines oceny sędziemu wykonującemu nakaz, gdy istnieje ryzyko naruszenia praw podstawowych danej osoby w przypadku jej przekazania. Takie jest, zdaniem skarżącego, znaczenie wspomnianego wyroku w sprawie *Aranyosi i Căldăraru*.

70. Po drugie, niniejsza sprawa wydaje się podobna do sprawy *Michaud przeciwko Francji* (skarga nr 12323/11, ETPC 2012) w tym sensie, że w tamtej sprawie sąd francuski powinien był zwrócić się do TSUE z pytaniem prejudycjalnym dotyczącym interpretacji tego, co w wyroku w sprawie *Aranyosi i Căldăraru* TSUE rozumiał przez „systemowe lub ogólne nieprawidłowości dotyczące niektórych ośrodków penitencjarnych” oraz przez „poważną i udowodnioną” przesłankę charakteryzującą istnienie niebezpieczeństwa niehumanitarnego i poniżającego traktowania w przypadku przekazania osoby. Wobec braku takiego odesłania skarżący uważa, że sądy krajowe nie wykorzystały pełnego potencjału mechanizmu kontroli Unii Europejskiej.

71. Wobec braku zastosowania domniemania równoważnej ochrony skarżący podniósł, że decydując się na przekazanie go władzom rumuńskim, mimo że dostarczone przez nie informacje potwierdzały ryzyko narażenia go na niehumanitarnie lub poniżające traktowanie w więzieniu w Gherli, sąd francuski naruszył art. 3 Konwencji. Jak skarżący wskazał przed tym sądem, warunki panujące w tym przeludnionym zakładzie, gdzie indywidualna przestrzeń jest niewystarczająca, a najbardziej podstawowe zasady higieny nie są przestrzegane, były sprzeczne z tym artykułem i uzasadniały zakończenie procedury przekazania.

72. Tytułem żądania ewentualnego, i gdyby Trybunał uznał, że domniemanie równoważnej ochrony ma zastosowanie w okolicznościach niniejszej sprawy, skarżący uważa, że wykonanie ENA było obarczone wyraźnie niewystarczającym charakterem ochrony jego praw zagwarantowanych Konwencją z uwagi na ograniczoną kontrolę sprawowaną przez organy sądowe nad informacjami dostarczonymi przez państwo wydające nakaz oraz z powodu braku rzetelnej oceny konkretnych podstaw ryzyka naruszenia art. 3.

ii. Uwagi Rządu

73. W przeciwieństwie do skarżącego Rząd uznał, że domniemanie równoważnej ochrony ma zastosowanie w niniejszej sprawie. Po pierwsze Rząd uważa, że przepisy decyzji ramowej, podobnie jak przepisy prawa Unii Europejskiej mające zastosowanie w sprawie *Avotiņš przeciwko Łotwie* ([WI], skarga nr 17502/07, 23 maja 2016 r.) i w przeciwieństwie do przepisów rozporządzenia dublińskiego, badanych w sprawie *M.S.S. przeciwko Belgii i Grecji* ([WI], skarga nr 30696/09, ETPC 2011 – klauzula suwerenności), nie mogą być interpretowane jako pozostawiające sądowi

margines oceny przy wykonywaniu ENA. W tekście tym bowiem wyraźnie wymieniono podstawy odmowy wykonania ENA, które nie mają nic wspólnego z możliwością dodania przepisów do decyzji ramowej poprzez przewidzenie wszczęcia postępowania odwoławczego (zob. paragraf 69 powyżej). Ponadto każdy wyjątek od wykonania ENA musi być koniecznie ściśle określony, aby nie stanowił przeszkody dla mechanizmu wzajemnego uznawania, który służy budowie europejskiej przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości oraz wymaganego przez nią wzajemnego zaufania: do odmowy wykonania ENA nie wystarczy, że zagrożona jest podstawowa wolność. W ocenie Rządu obowiązek zawieszenia, a nawet odmowy wykonania ENA, który wynika z wyroku w sprawie *Aranyosi i Căldăraru*, wpisuje się w troskę TSUE o interpretację decyzji ramowej w świetle standardu ochrony praw podstawowych gwarantowanego przez prawo Unii, a w szczególności art. 4 Karty, który odpowiada art. 3 Konwencji, co może jedynie wzmocnić domniemanie równoważnej ochrony w prawie Unii.

74. Organy sądowe nie miały też żadnego pola manewru w zakresie realizacji przesłanek fakultatywnej odmowy wykonania ENA. Pomijając fakt, że ta ostatnia kwestia została również uregulowana przez TSUE (AY, 25 lipca 2018 r., C-268/17), w niniejszej sprawie nie miały zastosowania podstawy odmowy wykonania nakazu, o których mowa w ust. 1 i 3 art. 695-24 k.p.k. (zob. paragraf 59 powyżej): po pierwsze, skarżący był ścigany we Francji za czyny odrębne od tych, o których mowa w ENA (zob. paragrafy 12 i 14 powyżej), a po drugie, Francja nie zamierzała ścigać skarżącego na tej podstawie, że te czyny zostały popełnione również na jej terytorium.

75. Po drugie Rząd podniósł, że mechanizm odwoławczy przewidziany w prawie Unii Europejskiej nie wymaga w okolicznościach niniejszej sprawy odesłania prejudycjalnego. Rząd podnosi, że nie powstała żadna rzeczywista ani poważna kwestia dotycząca ochrony praw podstawowych przewidzianej w decyzji ramowej, a TSUE dokonał jasnej interpretacji przepisów decyzji ramowej zgodnie z prawami podstawowymi (zob. paragrafy 49 i 50 powyżej). Rząd przypomina w tym względzie, że TSUE nie nakłada obowiązku zwrócenia się do sądów ostatniej instancji z pytaniem prejudycjalnym w sytuacji, gdy sporny przepis prawa unijnego został już zinterpretowany lub gdy prawidłowe zastosowanie tego prawa jest tak oczywiste, że nie pozostawia miejsca na uzasadnione wątpliwości (wyrok w sprawie *Komisja przeciwko Francji*, sprawa C-416/17, 4 października 2018 r., pkt 110, oraz przywołane orzecznictwo, w szczególności wyrok w sprawie *Cilfit i in.*, sprawa C-283/81, 6 października 1982 r., pkt 21). Ponadto Rząd zauważa, że skarżący nie poruszył żadnej konkretnej kwestii dotyczącej interpretacji decyzji ramowej i jej zgodności z prawami podstawowymi, która doprowadziłaby do konieczności złożenia wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym. Co więcej, mógł on zwrócić się do sądów krajowych o złożenie takiego wniosku, czego nie uczynił.

Wreszcie, inaczej niż w cytowanej powyżej sprawie *Michaud*, Rząd uznał, że sam fakt, iż nie wykorzystano w pełni mechanizmu kontroli przewidzianego w prawie Unii, nie skutkuje odwróceniem domniemania równoważnej ochrony.

76. Rząd utrzymuje ponadto, że sądy krajowe dołożyły starań, aby wykonanie ENA nie powodowało wyraźnie niewystarczającego charakteru ochrony praw chronionych przez Konwencję. Rząd uważa, że z orzecznictwa TSUE i Trybunału wynika, że o ile zasada wzajemnego uznawania nie może stać na przeszkodzie kontroli przestrzegania praw podstawowych, o tyle kontrola ta ogranicza się do kontroli dowodów, naruszenia praw tak rażącego, że sąd państwa wykonującego nakaz musiałby odmówić przekazania osoby państwu wydającemu nakaz. W niniejszej sprawie z orzeczeń sądów krajowych wynika, że nie tylko zweryfikowały one istnienie obligatoryjnych lub fakultatywnych przesłanek odmowy wykonania ENA, lecz także zadbały o zbadanie zarzutów skarżącego dotyczących domniemanego naruszenia art. 3 w przypadku przekazania skarżącego do Rumunii, po złożeniu wniosku o udzielenie informacji o warunkach jego pozbawienia wolności. Rząd wywnioskował stąd, że wykonanie ENA nie było obarczone wyraźnie niewystarczającym charakterem ochrony, mogącym obalić domniemanie równoważnej ochrony, z której korzysta zarówno system ENA określony w decyzji ramowej i objaśniony przez TSUE, jak i jego zastosowanie w konkretnej sprawie skarżącego.

77. Tytułem żądania ewentualnego, i gdyby Trybunał uznał, że domniemanie równoważnej ochrony nie ma zastosowania w okolicznościach niniejszej sprawy, Rząd podniósł, że wykonanie ENA nie wiązało się z naruszeniem art. 3 Konwencji. W świetle orzecznictwa Trybunału mającego zastosowanie do wydań i ekstradycji (zob. paragrafy 107–109 poniżej) Rząd uważa, że w kontekście gwarancji i informacji udzielonych przez władze rumuńskie władzom francuskim, te ostatnie, wykonując ENA, nie naruszyły art. 3 Konwencji.

b) Uwagi stron w sprawie Bivolaru

i. Uwagi skarżącego

78. Skarżący uważa, że domniemanie równoważnej ochrony nie ma zastosowania do okoliczności jego przekazania władzom rumuńskim.

79. Po pierwsze i w ogólności skarżący stwierdza, że system ENA spowodował istotne zmiany w orzecznictwie, które wskazywałyby, że postulat wzajemnego zaufania między państwami członkowskimi został zakwestionowany z powodu naruszenia praw podstawowych przez niektóre z nich. Jego zdaniem mnożenie tych wyjątków prowadziłoby do uznania szerszego pola manewru dla organów sądowych, do których skierowano ENA. Wyrok w sprawie *Romeo Castaño przeciwko Belgii* (skarga nr 8351/17, 9 lipca 2019 r.) wydany przez Trybunał potwierdza, zdaniem skarżącego,

decydującą rolę sądów krajowych w wykonaniu ENA. Ponadto, i w jego przypadku, skarżący podkreśla, że te ostatnie zostały wezwane do zbadania ryzyka, na które był narażony w ramach wyznaczonych przez orzecznictwo *Aranyosi i Căldăraru* oraz do kompromisu między ochroną międzynarodową wynikającą z Konwencji genewskiej a wymogami wynikającymi z prawa Unii – gdzie w obu przypadkach istnieje margines oceny przy ustalaniu, czy ENA powinien zostać wykonany.

80. Po drugie skarżący podnosi, że w związku z trudnościami, jakie wywołuje jego sprawa, sąd kasacyjny powinien był zwrócić się do TSUE z pytaniem prejudycjalnym. Przypomina, że – z jednej strony – wyraźnie zwrócił się do sądu o złożenie takiego wniosku, a – z drugiej strony – jego odwołanie dotyczyło poważnej, nowej i złożonej kwestii, która – wbrew temu, co twierdził Rząd (zob. paragraf 88 poniżej) – nie została rozstrzygnięta przez TSUE. Wobec braku odesłania do tego ostatniego, skarżący uważa, że sąd kasacyjny orzekał bez możliwości wykorzystania w pełni potencjału odpowiedniego międzynarodowego mechanizmu kontroli przestrzegania praw podstawowych, który co do zasady jest równoważny z mechanizmem Konwencji (zob. *Michaud, op.cit.*, § 115).

81. Po trzecie, wobec braku zastosowania domniemania równoważnej ochrony, skarżący zwraca się, aby Trybunał dokonał kontroli, która nie ogranicza się do kontroli „oczywistych niedostatków w ochronie praw gwarantowanych przez Konwencję” (*Avotiņš, op.cit.*, § 113) w świetle bezwzględności charakteru prawa chronionego przez art. 3 Konwencji.

82. W tym względzie, w przeciwieństwie do Rządu, skarżący uznał, po pierwsze, że nie był narażony na utratę statusu uchodźcy przyznanego mu przez Szwecję i że ochrona, z której korzystał na podstawie Konwencji genewskiej, powinna być decydująca przy ocenie ryzyka, na jakie byłby narażony w przypadku powrotu do Rumunii. Podkreśla, że z przepisów prawa Unii nie wynika – wobec braku takiej wykładni nadanej przez TSUE – że w sytuacji, gdy dana osoba uzyskała ochronę jako uchodźca od państwa członkowskiego, sam fakt, że państwo, którego jest obywatelem, przystąpiło następnie do Unii Europejskiej, pociąga za sobą *ipso facto* utratę tej ochrony.

83. Skarżący uznał następnie, że w gestii sądów francuskich nie leży ocena statusu uchodźcy przyznanego przez władze szwedzkie, które ponadto poinformowały sądy o podtrzymaniu tego statusu. Nie uznając ochrony, która wiąże się ze statusem skarżącego jako uchodźcy, sądy krajowe naruszyły art. 3 Konwencji. Ich decyzja stanowi odmowę ochrony, którą państwo będące stroną EKPC i członkiem Unii Europejskiej zamierzało przyznać w imię ochrony podstawowych imperatywów i jest sprzeczna z zasadą non-refoulement, która wiąże Francję zarówno na mocy Konwencji genewskiej, jak i Konwencji, ze względu na interesy, które przyznanie statusu uchodźcy ma chronić.

84. Skarżący dodaje, że nawet gdyby sądy krajowe były właściwe do zbadania realności zagrożenia uzasadniającego przyznanie mu przez Szwecję

statusu uchodźcy, ich ocena w tej kwestii nie jest wystarczająco uzasadniona i usprawiedliwiona. W przeciwieństwie do Rządu (zob. paragraf 91 poniżej), skarżący uznał, że z wyroku Trybunału w sprawie *Amarandei i Inni przeciwko Rumunii* (skarga nr 1443/10, §§ 7–14, 26 kwietnia 2016 r.) nie można wywnioskować braku ryzyka prześladowań politycznych (zob. paragraf 129 poniżej), ponieważ Trybunał skupił się w nim wyłącznie na możliwym politycznym wymiarze operacji policyjnej z 18 marca 2004 r. przeciwko członkom MISA, a nie na prześladowaniach ruchu jako całości, a ponadto nie orzekał o szczególnej sytuacji skarżącego, który nie występował jako jeden ze skarżących przed Trybunałem.

85. Skarżący stwierdza, że nie uwzględniając ochrony wynikającej z jego statusu uchodźcy i nie przedstawiając wystarczająco istotnych podstaw tego stanowiska, władze sądowe naraziły go w dniu przekazania władzom rumuńskim na poważne ryzyko traktowania sprzecznego z art. 3 Konwencji.

86. Ponadto w odniesieniu do narażenia go na ryzyko nieludzkiego i poniżającego traktowania ze względu na warunki pozbawienia wolności w Rumunii, skarżący podkreśla, że TSUE zakwestionował mechanizm wzajemnego uznawania regulujący ENA w wyroku w sprawie *Aranyosi i Căldăraru*. Na tej podstawie skarżący stwierdza, że bez przeniesienia ciężaru dowodu, spoczywającego przede wszystkim na władzach rumuńskich, które jako jedyne miały zagwarantować mu godne warunki pozbawienia wolności, nie można wymagać od niego, jak to uczynił Rząd, przedstawienia sądom konkretnych informacji na ten temat, ponieważ wystarczające jest zwykłe uprawdopodobnienie. Skarżący podnosi, że podkreślił i udokumentował przed sądami poważne pogorszenie sytuacji w więzieniach w Rumunii, które Trybunał przy wielu okazjach odnotowywał, a Rząd udawał, że o nim nie wie (zob. paragraf 93 poniżej). Ponadto skarżący krytykuje brak zażądania od władz rumuńskich informacji lub gwarancji co do warunków jego przyszłego pozbawienia wolności w celu sprawdzenia istnienia konkretnego i rzeczywistego ryzyka naruszenia Konwencji w przypadku jego przekazania. Skarżący podkreślił, że ryzyko to należało ocenić w momencie jego przekazania, podobnie jak w postępowaniu deportacyjnym (*F.G. przeciwko Szwecji* [WI], skarga nr 43611/11, § 115, 23 marca 2016 r.), co wyklucza możliwość powoływania się przez Rząd na fakt, że skarżący przebywał w więzieniu tylko przez rok i nie złożył do Trybunału skargi na warunki pozbawienia wolności w Rumunii (zob. paragraf 95 poniżej).

ii. Uwagi Rządu

87. W przeciwieństwie do skarżącego Rząd uznał, że domniemanie równoważnej ochrony miało zastosowanie w niniejszej sprawie. Przypominając podstawy ENA, Rząd uznał, że sądy krajowe nie miały marginesu swobody umożliwiającego odroczenie lub zakwestionowanie przekazania skarżącego, ponieważ żadna z podstaw odmowy wykonania

nakazu przewidzianych w decyzji ramowej nie miała w tym przypadku zastosowania.

88. Rząd podnosił ponadto, że fakt, iż w trakcie postępowania nie zwrócono się do TSUE, nie skutkuje wykluczeniem zastosowania domniemania równoważnej ochrony. W tym zakresie, po pierwsze, Rząd zauważył, że skarżący nie złożył wniosku o przekazanie sprawy do izby śledczej. Po drugie Rząd uznał, że odesłanie prejudycjalne nie było konieczne w przypadku sądu kasacyjnego, ponieważ orzecznictwo TSUE wskazało już w sposób precyzyjny interpretację zgodną z prawami podstawowymi, jaką należy nadać przepisom decyzji ramowej. Trybunał Sprawiedliwości sprecyzował bowiem, że wyjątki od zasady automatycznego przekazania są ściśle określone, a w szczególności, że istnienie wniosku o udzielenie azylu lub ochrony uzupełniającej nie stanowi podstawy odmowy wykonania ENA (wyrok w sprawie *I.B.*, *op.cit.*, paragraf 55 powyżej). Po trzecie, zdaniem Rządu, w niniejszej sprawie nie powstała poważna kwestia interpretacji prawa UE z następujących powodów: od przystąpienia do Unii Europejskiej w 2007 r. Rumunia miała być postrzegana przez wszystkie pozostałe państwa członkowskie Unii Europejskiej jako beneficjent zasady wzajemnego uznawania i domniemania, że przestrzega prawa Unii, a w szczególności uznanych w nim praw podstawowych; ponadto została uznana za bezpieczny kraj pochodzenia w stosunku do pozostałych państw członkowskich we wszystkich prawnych i praktycznych kwestiach dotyczących spraw azylowych na mocy wspomnianego wyżej Protokołu (nr 24) do TFUE (zob. paragraf 47 powyżej); jest również stroną EKPC, Międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych oraz Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania; wreszcie nie powstała żadna inna poważna kwestia dotycząca interpretacji prawa Unii, ponieważ ENA nie był motywowany względami politycznymi, lecz miał na celu wyłącznie umożliwienie wykonania wyroku skazującego z dnia 14 czerwca 2013 r. za przestępstwo o charakterze niepolitycznym. Rząd wskazał w związku z tym, że Trybunał uznał w wyżej wymienionym wyroku w sprawie *Bivolaru* (nr 2), że skazanie było wynikiem rzetelnego procesu.

89. Rząd stwierdził, że z obowiązujących ram prawnych wynikało, że status uchodźcy nie mógł być przeszkodą w wykonaniu ENA wydanego wobec skarżącego.

90. Następnie Rząd starał się wykazać, że sądy francuskie skrupulatnie zweryfikowały, czy przy wykonywaniu ENA wydanego wobec skarżącego ochrona praw gwarantowanych przez Konwencję nie była w sposób wyraźny niewystarczająca.

91. Rząd przypomina w tym względzie, że sądy francuskie zwróciły się do władz szwedzkich o udzielenie informacji na temat statusu skarżącego jako uchodźcy oraz o przekazanie wydanych przez nie orzeczeń. Uzasadnienie nadania tego statusu zostało uwzględnione przez sąd krajowy,

który uznał, że o ile w 2005 r. mogło stanowić podstawę odmowy ekstradycji, o tyle w 2016 r. nie mogło już uzasadniać odmowy wykonania ENA. Izba śledcza przyjęła zatem wnioski Trybunału zawarte w wyżej wymienionym wyroku w sprawie *Amarandei i Inni*, przy uznaniu, że skarżący nie będzie prześladowany w Rumunii.

92. Wreszcie Rząd podniósł, że skarżący nie może już dłużej odmawiać skorzystania z ochrony Rumunii, ponieważ, z jednej strony, zgodnie z art. 11 dyrektywy 2011/95/UE (zob. paragraf 48 powyżej) okoliczności, w wyniku których został uznany za uchodźcę, ustały ze względu na członkostwo Rumunii w Unii Europejskiej, a z drugiej strony, ponieważ zgodnie z art. 12 tego aktu (tamże) miał on zostać wykluczony z tego statusu, ponieważ popełnił – co zostało stwierdzone wydaniem przez rumuńskie organy sądowe ostatecznego wyroku skazującego – poważne przestępstwo o charakterze niepolitycznym poza terytorium państwa, które przyznało mu status uchodźcy.

93. W odniesieniu do ryzyka nieludzkiego i poniżającego traktowania w rumuńskich więzieniach Rząd zaprzeczył zarzutom skarżącego, jakoby sądy francuskie nie rozpatrzyły odpowiednio tej kwestii. Rząd twierdzi, że nie były one zobowiązane do żądania informacji od władz rumuńskich, ponieważ materiały przedstawione przez skarżącego w tym zakresie przed izbą śledczą nie mogły stanowić „obiektywnego, wiarygodnego, precyzyjnego i należycie zaktualizowanego” dowodu istnienia nieprawidłowości w rozumieniu orzecznictwa *Aranyosi i Căldăraru*. Rząd uważa za słuszne, że same ogólne domniemanie nie powinny prowadzić do podważenia zasady wzajemnego uznania. Dodaje, że w dniu przekazania skarżącego Trybunał nie wydał jeszcze wyroku pilotażowego w sprawie *Rezmiveș i Inni przeciwko Rumunii* (skarga nr 61467/12 i 3 inne, 25 kwietnia 2017 r.), stwierdzającego istnienie problemu strukturalnego w odniesieniu do warunków pozbawienia wolności w tym kraju.

94. W świetle powyższego Rząd zwrócił się do Trybunału o stwierdzenie, że wykonanie ENA nie było obarczone wyraźnie niewystarczającym charakterem ochrony, mogącym obalić domniemanie równoważnej ochrony, z której korzysta zarówno system ENA, jak i jego zastosowanie w konkretnej sprawie skarżącego.

95. Tytułem żądania ewentualnego, i gdyby Trybunał uznał, że domniemanie równoważnej ochrony nie ma zastosowania w niniejszej sprawie, Rząd twierdzi, że w świetle orzecznictwa dotyczącego wydalen i ekstradycji, przekazanie skarżącego władzom rumuńskim nie wiązało się z naruszeniem art. 3 Konwencji. Rząd przypomniał przede wszystkim, że Trybunał nie ma właściwości w przedmiocie badania przestrzegania przez Francję jej zobowiązań wynikających z Konwencji genewskiej. Niemniej, o ile skarżący powinien być chroniony przez orzecznictwo Trybunału, jak w przypadku każdej osoby podlegającej deportacji lub ekstradycji, o tyle nie wykazał on, że istniało realne ryzyko naruszenia jego prawa wynikającego

z art. 3 Konwencji ze względu na jego poglądy polityczne lub religijne. Nie wykazał też, że w rumuńskich więzieniach groziłoby mu niehumanitarne i poniżające traktowanie. W związku z tym Rząd podniósł, oprócz przypomnienia w paragrafie 93 powyżej, że sytuacja w rumuńskich zakładach karnych nie była przedmiotem zainteresowania Amnesty International ani Human Rights Watch w sporządzanych przez nie raportach, opublikowanych w czasie przekazania skarżącego. Rząd zauważył również, że skarżący w swoim wniosku do Trybunału przedstawił jedynie bardzo ogólne stwierdzenia dotyczące rumuńskiego systemu więziennictwa i uznał, że w przypadku przekazania skarżącego nie może polegać na medialnych relacjach dotyczących jego sprawy w kraju pochodzenia na potrzeby ustalenia rzeczywistego ryzyka traktowania sprzecznego z art. 3. Wreszcie Rząd stwierdził, że skarżący został zwolniony z więzienia 13 września 2017 r., rok po jego przekazaniu, nie złożwszy żadnej skargi do Trybunału na warunki jego pozbawienia wolności w Rumunii. W tych okolicznościach Rząd stwierdził, że skarżący nie wykazał istnienia rzeczywistego i poważnego ryzyka narażenia na traktowanie sprzeczne z art. 3 po jego przekazaniu władzom rumuńskim.

2. Ocena Trybunału

a) Zasady ogólne dotyczące domniemania równoważnej ochrony w porządku prawnym Unii Europejskiej

96. Ogólne zasady odnoszące się do domniemania równoważnej ochrony określone w wyroku w sprawie *Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi przeciwko Irlandii* ([WI], skarga nr 45036/98, ETPC 2005-VI) i rozwinięte w cytowanych powyżej wyrokach *Michaud* i *Avotiņš* można podsumować w przedstawiony poniżej sposób.

97. Stosując prawo Unii Europejskiej, układające się państwa nadal podlegają zobowiązaniom, które dobrowolnie podjęły, przystępując do Konwencji. Obowiązki te należy jednak oceniać w kontekście domniemania równoważnej ochrony. Środek przyjęty na podstawie międzynarodowych zobowiązań prawnych należy uznać za uzasadniony, jeżeli nie ma wątpliwości, że dana organizacja zapewnia ochronę praw podstawowych co najmniej równoważną, tj. nie identyczną, ale „porównywalną” z ochroną zapewnianą przez Konwencję, niemniej należy pamiętać, że stwierdzenie takiej „równoważnej ochrony” musi podlegać weryfikacji w świetle wszelkich istotnych zmian w dziedzinie ochrony praw podstawowych. W przypadku uznania, że organizacja oferuje podobną, równoważną ochronę, należy domniemywać, że państwa spełniają wymogi Konwencji, gdy jedynie wypełniają zobowiązania prawne wynikające z ich członkostwa w organizacji (*Avotiņš*, *op.cit.*, § 101)

98. Stosowanie domniemania równoważnej ochrony w porządku prawnym UE jest uzależnione od spełnienia dwóch warunków: braku

jakiegokolwiek pola manewru dla organów krajowych oraz wykorzystania pełnego potencjału mechanizmu kontroli przewidzianego w prawie UE. Po pierwsze, domniemane naruszenie prawa chronionego Konwencją musi wynikać z międzynarodowego zobowiązania prawnego ciążącego na pozwanym państwie, którego realizacja leży poza swobodą uznania i manewru władz krajowych. Po drugie, należy wykorzystać cały potencjał przewidzianego w prawie UE mechanizmu monitorowania praw podstawowych, który Trybunał uznał za zapewniający ochronę praw człowieka równoważną z ochroną wynikającą z Konwencji (*ibidem*, § 105).

99. Drugą przesłankę zastosowania domniemania równoważnej ochrony należy stosować bez nadmiernego formalizmu i z uwzględnieniem specyfiki danego mechanizmu kontroli. Nie jest właściwe uzależnianie stosowania tego domniemania od tego, czy sąd krajowy zwróci się do TSUE we wszystkich bez wyjątku sprawach, także w tych, w których nie powstaje żadna rzeczywista ani poważna wątpliwość co do ochrony praw podstawowych przez prawo Unii lub w tych, w których TSUE wskazał już w sposób precyzyjny interpretację – zgodną z prawami podstawowymi – jaką należy nadać przepisom obowiązującego prawa Unii (*ibidem*, § 109).

100. Zasady określone w wyrokach przywołanych w paragrafie 96 powyżej mają zastosowanie do wszystkich mechanizmów wzajemnego uznawania przewidzianych w prawie Unii Europejskiej (*ibidem*, § 113). W związku z czym w przypadku, gdy organy krajowe wdrażają przepisy prawa UE bez swobody uznania, obowiązuje domniemanie równoważnej ochrony. Dzieje się tak w przypadku, gdy mechanizmy wzajemnego uznawania zobowiązują sąd do domniemania wystarczającego poszanowania praw podstawowych przez inne państwo członkowskie (*ibidem*, § 115).

101. Domniemanie to może zostać w danej sprawie obalone. Nawet jeśli Trybunał zamierza uwzględnić, w duchu komplementarności, sposób funkcjonowania mechanizmów wzajemnego uznawania, a w szczególności ich cel, jakim jest skuteczność, musi sprawdzić, czy zasada wzajemnego uznawania nie jest stosowana automatycznie i mechanicznie, ze szkodą dla praw podstawowych (*ibidem*, § 116).

102. W tym duchu, jeżeli sądy państw będących jednocześnie stronami Konwencji i członkami Unii Europejskiej zostają wezwane do zastosowania mechanizmu wzajemnego uznawania ustanowionego przez prawo Unii Europejskiej, takiego jak przewidziany dla wykonania ENA wydane przez inne państwo europejskie, wówczas wobec braku wyraźnie niewystarczającego charakteru ochrony praw chronionych przez Konwencję, nadają temu mechanizmowi pełną skuteczność (*ibidem*, § 116).

103. Jeżeli natomiast sądom zostanie przedstawiona poważna i uzasadniona skarga, w której zarzuca się istnienie wyraźnie niewystarczającego charakteru ochrony prawa gwarantowanego przez Konwencję, a prawo Unii Europejskiej nie pozwala na usunięcie tego problemu, wówczas sądy nie mogą odstąpić od rozpatrzenia tej skargi tylko

dlatego, że stosują prawo Unii Europejskiej (*ibidem*, § 116). W ich gestii leży interpretacja i stosowanie przepisów prawa Unii Europejskiej w zgodzie z Konwencją (*Pirozzi przeciwko Belgii*, skarga nr 21055/11, § 64, 17 kwietnia 2018 r.).

b) Zastosowanie tych zasad w sprawach dotyczących europejskiego nakazu aresztowania

104. W wyżej wymienionym wyroku w sprawie *Pirozzi*, Trybunał uznał, że o ile nie istnieją podstawy do odmowy wykonania ENA, jego wykonanie jest wiążące dla wykonującego organu sądowego, co prowadzi do zastosowania domniemania równoważnej ochrony (§§ 66 i 71). Podkreślił jednak, że organ ten sprawdził, czy wykonanie ENA nie spowodowało w przypadku skarżącego wyraźnie niewystarczającego charakteru ochrony jego praw zagwarantowanych Konwencją, po przypomnieniu, w następujących słowach, że system ENA sam w sobie nie narusza Konwencji:

„58. [...] Decyzja ramowa w sprawie ENA opiera się na mechanizmie wzajemnego uznawania, który sam w sobie jest oparty na zasadzie wzajemnego zaufania między państwami członkowskimi UE (zob. paragrafy 24–29 powyżej).

59. Trybunał jest świadom znaczenia mechanizmów wzajemnego uznawania dla budowy przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości oraz wymaganego przez nie wzajemnego zaufania. ENA przewidziany w decyzji ramowej stanowi urzeczywistnienie tej zasady wzajemnego uznawania w dziedzinie swobodnego przepływu orzeczeń sądowych w sprawach karnych w przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości. ENA to nakaz aresztowania wynikający z decyzji sądowej wydanej przez właściwy organ sądowy państwa członkowskiego UE, w celu aresztowania i przekazania przez właściwy organ sądowy innego państwa członkowskiego osoby, której dotyczy wniosek, w celu przeprowadzenia postępowania karnego lub wykonania kary pozbawienia wolności bądź środka zabezpieczającego.

60. Trybunał zaznaczył swoje zaangażowanie we współpracę międzynarodową i europejską. Uważa, że utworzenie przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości w Europie oraz przyjęcie niezbędnych do tego celu środków jest całkowicie uprawnione na mocy Konwencji (zob. m.in. *Avotiņš przeciwko Łotwie* [WI], skarga nr 17502/07, § 113, ETPC 2016). Dlatego Trybunał uważa, że system ENA sam w sobie nie jest sprzeczny z Konwencją”.

105. W cytowanym powyżej wyroku w sprawie *Romeo Castaño* Trybunał uznał, że odmowa wykonania ENA ze względu na to, że przekazanie osoby spowodowałoby ryzyko naruszenia jej praw podstawowych, może być sprzeczna z proceduralnym obowiązkiem współpracy wynikającym z art. 2 Konwencji, jeśli nie jest oparta na wystarczającej podstawie faktycznej. Trybunał przypomniał zasady określone w swoim orzecznictwie, zgodnie z którymi w kontekście wykonania ENA przez państwo członkowskie UE mechanizmu wzajemnego uznawania nie należy stosować w sposób automatyczny i mechaniczny ze szkodą dla praw podstawowych. Trybunał uznał, że ryzyko nieludzkiego i poniżającego traktowania osoby, której przekazania się żąda, może stanowić uzasadnioną podstawę odmowy

wykonania ENA, pod warunkiem, że istnieje wystarczająca podstawa faktyczna do stwierdzenia takiego ryzyka (§§ 82–91).

106. W szczególnym przypadku ryzyka niehumanitarnego i poniżającego traktowania ze względu na warunki pozbawienia wolności osoby, której dotyczy ENA, w państwie wydającym nakaz, Trybunał zaznaczył, że do organu sądowego wykonującego nakaz należy przeprowadzenie zaktualizowanego i szczegółowego badania sytuacji, polegającego na ustaleniu, czy istnieje realne i zindywidualizowane ryzyko naruszenia praw chronionych przez Konwencję (*ibidem*, § 86).

c) Ogólne zasady przeprowadzania przez Trybunał kontroli zgodności z art. 3 Konwencji w przypadku odesłania skarżącego do kraju pochodzenia

107. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału państwa mają obowiązek nie dokonywać ekstradycji osoby do kraju wnioskującego o jej ekstradycję, jeżeli istnieją istotne podstawy do uznania, że dana osoba, w przypadku ekstradycji do kraju docelowego, byłaby narażona na rzeczywiste ryzyko poddania jej traktowaniu sprzecznemu z art. 3 (*Soering przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*, 7 lipca 1989 r., § 88, Seria A nr 161, oraz *Romeo Castaño*, *op.cit.*, § 92), a zatem mają obowiązek upewnić się, że takie ryzyko nie istnieje (*ibidem*).

108. W związku z tym warto również odnieść się do ogólnych zasad mających zastosowanie we – wprawdzie odmiennym – kontekście wydalenia, streszczonych w wyżej wymienionym wyroku w sprawie *F.G.* (§§ 111–127) oraz *J.K. i Inni przeciwko Szwecji* ([WI], skarga nr 59166/12, §§ 79–105, 23 sierpnia 2016 r.).

109. Trybunał przypomina w szczególności, że co do zasady to do skarżącego należy przedstawienie dowodów mogących wykazać, że istnieją istotne podstawy, aby uznać, że w przypadku wykonania zaskarżonego środka byłby on narażony na realne ryzyko traktowania sprzecznego z art. 3. W przypadku przedstawienia takich dowodów do Rządu należy rozwianie wszelkich wątpliwości, jakie mogą one wywołać (zob. *J.K. i Inni*, *op.cit.*, § 91, *Allanazarova przeciwko Rosji*, skarga nr 46721/15, § 71, 14 lutego 2017 r., *A.M. przeciwko Francji*, skarga nr 12148/18, §§ 118 i 119, 29 kwietnia 2019 r.).

d) Zastosowanie tych zasad w sprawie Moldovan

110. Decyzja o przekazaniu skarżącego władzom państwa wydającego ENA została podjęta, mimo że skarżący twierdził, iż wykonanie ENA narazi go na realne ryzyko poddania niehumanitarnemu i poniżającemu traktowaniu ze względu na przyszłe warunki pozbawienia wolności w Rumunii. Zadaniem Trybunału nie jest orzekanie o wypełnianiu przez Rumunię zobowiązań wynikających z Konwencji. Przeprowadzana przez Trybunał kontrola dotyczy jedynie decyzji francuskich organów sądowych o wykonaniu ENA wydanego wobec skarżącego, który podnosił przed tymi organami, że

wykonanie nakazu naraziłoby go na traktowanie sprzeczne z art. 3. Dowody przedstawione przez skarżącego na poparcie jego zarzutów pochodzą z wyroków Trybunału dotyczących warunków pozbawienia wolności w Rumunii, dlatego należy dokonać krótkiego przeglądu odpowiedniego orzecznictwa. Przed oceną zasadności zarzutu naruszenia art. 3 konieczne jest ustalenie, czy w okolicznościach sprawy miało zastosowanie domniemanie równoważnej ochrony.

- i. *W przedmiocie orzecznictwa Trybunału, na które powołał się skarżący w celu ustalenia, że groziło mu pozbawienie wolności w warunkach sprzecznych z art. 3*

111. Przed izbą śledczą skarżący powołał się najpierw na cztery wyroki wydane w 2014 r. (zob. paragraf 8 powyżej) stwierdzające naruszenie art. 3 Konwencji z uwagi na niegodne warunki pozbawienia wolności, w jakich przebywali skarżący w kilku rumuńskich zakładach karnych, w tym w więzieniu Bukareszt-Rahova, z uwagi na dotyczące ich przełudnienie, brak ogrzewania i ciepłej wody oraz brak higieny. Orzeczenia te odnoszą się do przełomowego wyroku w sprawie *Iacov Stanciu przeciwko Rumunii* (skarga nr 35972/05, 24 lipca 2012 r.), w którym w świetle art. 46 Konwencji Trybunał przypomniał, że stwierdził wielokrotne naruszenia Konwencji z powodu przełudnienia, braku higieny i nieodpowiedniej opieki medycznej w szczególności w więzieniu w Gherli (§ 195). Następnie skarżący powołał się na wspomniany wyrok w sprawie *Axinte* (zob. paragraf 11 powyżej), który również dotyczył między innymi warunków panujących w zakładzie karnym w Gherli. W wyroku tym Trybunał zauważył, że skarżący cierpiał z powodu poważnego przełudnienia w więzieniu i dysponował mniej niż 3 m² indywidualnej przestrzeni, a czasami mniej niż 2 m² (§ 48). Trybunał przypomniał również, że „już w wielu sprawach stwierdził, że doszło do naruszenia art. 3 głównie z powodu braku wystarczającej indywidualnej przestrzeni, braku higieny, nieodpowiedniej wentylacji lub oświetlenia w więzieniu w Gherli (*Porumb przeciwko Rumunii*, skarga nr 19832/04, § 72, 7 grudnia 2010 r., oraz *Radu Pop przeciwko Rumunii*, skarga nr 14337/04, § 96, 17 lipca 2012 r.)” (§ 49).

- ii. *W przedmiocie zastosowania domniemania równoważnej ochrony*

112. Trybunał musi sprawdzić, czy warunki zastosowania domniemania równoważnej ochrony, przypomniane w paragrafach 98 i 99 powyżej, zostały spełnione w okolicznościach sprawy.

113. W odniesieniu do pierwszej przesłanki Trybunał zauważa, że obowiązek prawny ciążyący na organie sądowym wykonującym ENA wynika z odpowiednich przepisów decyzji ramowej, którym TSUE nadał wykładnię od momentu wydania wyroku w sprawie *Aranyosi i Căldăraru* (zob. paragraf 50 powyżej). Zgodnie z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości

wykonujący nakaz organ sądowy mógł w wyjątkowych okolicznościach odstąpić od zasad zaufania i wzajemnego uznawania między państwami członkowskimi, odraczając wykonanie ENA lub, w stosownych przypadkach, odmawiając jego wykonania. Gdy Trybunał zakwestionował wykonanie ENA na tej podstawie, że naraziłoby ono skarżącego na ryzyko pozbawienia wolności w Rumunii w warunkach sprzecznych z art. 4 Karty praw podstawowych, do Trybunału należała ocena realnego charakteru zarzucanych przez skarżącego nieprawidłowości systemowych w wydającym nakaz państwie członkowskim, a następnie, w razie potrzeby, przeprowadzenie konkretnego i dokładnego badania indywidualnego ryzyka niehumanitarnego i poniżającego traktowania, na które skarżący byłby narażony w przypadku przekazania.

114. Trybunał zauważył zbieżność w zakresie charakterystyki rzeczywistego ryzyka indywidualnego między wymogami określonymi przez TSUE, który wymaga od organu sądowego wykonującego nakaz przeprowadzenia dwuetapowej kontroli, polegającej kolejno na stwierdzeniu istnienia w państwie wydającym nakaz nieprawidłowości o charakterze systemowym lub ogólnym, a następnie istnienia, ocenionych w sposób konkretny i dokładny, poważnych i udowodnionych podstaw do uznania, że dana osoba będzie narażona – ze względu na warunki pozbawienia jej wolności w państwie wydającym nakaz – na traktowanie sprzeczne z art. 4 Karty praw podstawowych (zob. paragrafy 50 i 52 powyżej), a wymogami wynikającymi z orzecznictwa Trybunału, które nakłada na organy krajowe obowiązek sprawdzenia, czy istnieje realne i zindywidualizowane ryzyko, ocenione w sposób konkretny, że dana osoba zostanie poddana, ze względu na te same okoliczności, traktowaniu sprzecznemu z art. 3 (zob. paragraf 106 powyżej). Z powyższego wynika, że izba śledcza powinna była odmówić wykonania ENA, gdyby po zakończeniu opisanej powyżej kontroli uznała, że istnieją poważne i udowodnione podstawy do uznania, że skarżący będzie narażony na rzeczywiste ryzyko poddania go niehumanitarnemu i poniżającemu traktowaniu ze względu na warunki pozbawienia wolności. Uprawnienie organu sądowego do oceny faktów i okoliczności oraz skutków prawnych, jakie należy z nimi wiązać, jest wykonywane w ramach ściśle określonych przez orzecznictwo TSUE i w celu zapewnienia realizacji obowiązku prawnego w pełnej zgodności z prawem Unii Europejskiej, a mianowicie z art. 4 Karty praw podstawowych, który zapewnia ochronę równoważną do tej, jaką daje art. 3 Konwencji. W tych okolicznościach nie można uznać, że organ sądowy wykonujący nakaz posiada w celu zapewnienia lub odmowy wykonania ENA autonomiczny margines swobody, który pociągałby za sobą niestosowanie domniemania równoważnej ochrony (*Avotiņš, op.cit.*, § 107).

115. W odniesieniu do drugiej przesłanki zastosowania Trybunał zauważa, że w świetle przytoczonego powyżej orzecznictwa TSUE (zob. paragrafy 50 i 113 powyżej) nie istnieje żadna poważna trudność związana z interpretacją decyzji ramowej ani kwestią jej zgodności z prawami

podstawowymi, która powodowałaby konieczność zwrócenia się do TSUE z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym. Drugi warunek zastosowania domniemania równoważnej ochrony należy zatem uznać za spełniony.

116. W związku z powyższym Trybunał uznał, że domniemanie równoważnej ochrony ma zastosowanie w niniejszej sprawie. Zadanie Trybunału ogranicza się zatem do ustalenia, czy ochrona praw wynikających z Konwencji w niniejszej sprawie jest obarczona wyraźnie niewystarczającym charakterem, mogącym obalić to domniemanie, w którym to przypadku poszanowanie Konwencji jako „konstytucyjnego instrumentu europejskiego porządku publicznego” w dziedzinie praw człowieka przeważałoby nad interesem współpracy międzynarodowej (*Bosphorus*, *op.cit.*, § 156, oraz *Michaud*, *op.cit.*, § 103).

iii. W przedmiocie zarzutu oczywistej niewystarczającej ochrony praw zagwarantowanych Konwencją

117. Trybunał przypomina, że w przywołanym wyżej wyroku w sprawie *Romeo Castaño* uznał, że w świetle Konwencji realne ryzyko niehumanitarnego i poniżającego traktowania osoby, której przekazania się żąda, ze względu na warunki pozbawienia jej wolności, ocenione na podstawie wystarczających przesłanek faktycznych, w państwie wydającym nakaz, stanowi uzasadnioną podstawę odmowy wykonania ENA, a tym samym odmowy współpracy z tym państwem. Trybunał nie widzi powodu, aby odstąpić od podejścia, które przyjął w wyroku w sprawie *Romeo Castaño* (§§ 82–91) i które przypomniał w paragrafach 105 i 106 powyżej.

118. Trybunał musi teraz zbadać, czy ochrona praw podstawowych zapewniona przez organ sądowy wykonujący nakaz jest w tym przypadku dotknięta wyraźnie niewystarczającym charakterem, który może obalić domniemanie równoważnej ochrony. W tym celu skupi się na tym, czy organ sądowy wykonujący nakaz miał wystarczająco wiarygodne podstawy faktyczne, aby dojść do wniosku, że wykonanie ENA spowodowałoby konkretne i indywidualne ryzyko narażenia skarżącego na traktowanie sprzeczne z art. 3 ze względu na warunki, w jakich miał przebywać w więzieniu w Rumunii.

119. Po pierwsze Trybunał zauważa, że skarżący przedstawił przed sądami krajowymi dowody na systemowe lub ogólne nieprawidłowości w zakładach karnych państwa wydającego nakaz. Odnotowuje poważny i precyzyjny charakter dowodów, które skarżący przedstawił na poparcie swoich zarzutów przed izbą śledczą, a następnie przed sądem kasacyjnym (zob. paragrafy 8, 11 i 13 powyżej), a które konsekwentnie i wielokrotnie odnosiły się do nieprawidłowości w rumuńskim systemie więziennictwa, a w szczególności do specyfiki zakładu w Gherli, ośrodka, w którym władze rumuńskie planowały go osadzić.

120. Ponadto Trybunał zauważa staranność, z jaką sąd krajowy skorzystał z możliwości, jaką daje art. 695-33 kodeksu postępowania karnego (k.p.k.), zwracając się do władz rumuńskich o dodatkowe informacje. W świetle dowodów przedstawionych przez skarżącego, organ zwrócił się do właściwych władz tego państwa o dalsze informacje na temat rzeczywistych warunków pozbawienia wolności skarżącego w celu oceny realności ryzyka, że w razie przekazania będzie narażony na niehumanitarne i poniżające traktowanie.

121. W związku z wyjaśnieniami przekazanymi w ramach tej wymiany informacji organ sądowy wykonujący nakaz uznał, że wykonanie przedmiotowego ENA nie wiąże się z ryzykiem naruszenia art. 3 wobec skarżącego. W świetle tych samych dowodów Trybunał uznaje jednak, że organ miał wystarczające podstawy faktyczne do uznania istnienia takiego ryzyka.

122. Po pierwsze Trybunał uważa, że informacje przekazane przez państwo wydające nakaz nie zostały w wystarczającym stopniu porównane z jego orzecznictwem, w szczególności w odniesieniu do sytuacji zakładu karnego w Gherli, przedstawionego jako ten, w którym skarżący miał być osadzony. W wyżej wymienionym wyroku w sprawie *Axinte* (zob. paragraf 111 powyżej), na który powoływał się skarżący przed organem sądowym wykonującym nakaz, zauważono, że w zakładzie karnym panowało właściwe temu obiektowi przeludnienie oraz że w takiej sytuacji brak przestrzeni osobistej był nadrzędnym elementem, który należało wziąć pod uwagę przy ocenie, czy dana sytuacja była niezgodna z art. 3 Konwencji. Trybunał zauważa jednak, że ten aspekt przyszłych warunków pozbawienia wolności skarżącego nie został poważnie wzięty pod uwagę, gdyż izba śledcza przyjęła założenie przestrzeni o powierzchni „co najmniej 2–3 m²” (zob. paragraf 12 powyżej), podczas gdy władze rumuńskie poinformowały, że w więzieniu w Gherli skarżący będzie miał do dyspozycji „powierzchnię 2–3 m²” (zob. paragraf 10 powyżej). Stwierdzono również, że do tej przestrzeni osobistej zaliczono powierzchnię zarezerwowaną dla urządzeń sanitarnych. Wreszcie Trybunał zauważa, że z innych wyroków, na które powołuje się skarżący (zob. paragrafy 8 i 111 powyżej) wynika, że warunki panujące w więzieniu Rahova, przedstawionym jako zakład, w którym skarżący ma przejść kwarantannę po przybyciu do Rumunii, nie zapewniały osobom tam przetrzymywanym odpowiedniej przestrzeni osobistej (*Voicu, op.cit.*, § 51, oraz *Constantin Aurelian Burlacu, op.cit.*, § 27).

123. Trybunał przypomina, że w jego orzecznictwie powierzchnia podłogi wynosząca 3 m² na jednego osadzonego w celi zbiorowej stanowi minimalny standard mający zastosowanie w świetle wymogów art. 3 Konwencji (zob. dla potwierdzenia tego standardu, *Muršić przeciwko Chorwacji* [WI], skarga nr 7334/13, § 137, 20 października 2016 r.). W świetle wszystkich przedstawionych mu dowodów, w szczególności dostarczonych przez władze rumuńskie na jego wniosek, Trybunał uważa, że

organ sądowy wykonujący nakaz posiadał informacje dotyczące przestrzeni osobistej zarezerwowanej dla skarżącego, co stwarza poważne domniemanie naruszenia art. 3.

124. Po drugie, Trybunał zauważa, że zobowiązania władz rumuńskich dotyczące innych aspektów warunków panujących w zakładzie karnym w Gherli, takich jak swoboda poruszania się i zajęcia poza celą, które mogłyby wykluczyć istnienie realnego ryzyka naruszenia art. 3 (*ibidem*, §§ 135 i 138), zostały sformułowane w sposób stereotypowy i nie zostały powołane przez wykonujący nakaz organ sądowy w przeprowadzanej przez niego ocenie ryzyka.

125. Po trzecie, Trybunał uznaje, że chociaż władze rumuńskie nie wykluczyły możliwości osadzenia skarżącego w innym zakładzie karnym niż zakład w Gherli, to jednak środek ostrożności podjęty w tym względzie przez organ sądowy wykonujący nakaz, a mianowicie zalecenie osadzenia skarżącego w zakładzie oferującym takie same, a nawet lepsze warunki, nie wystarcza do wykluczenia realnego ryzyka niehumanitarnego i poniżającego traktowania, ponieważ – z jednej strony – nie pozwala na ocenę takiego ryzyka w odniesieniu do konkretnego zakładu, a – z drugiej strony – dostępne mu dowody na istnienie systemowych nieprawidłowości w systemie więziennictwa państwa wydającego nakaz wskazują, że znaczna liczba zakładów karnych nie oferuje warunków osadzenia zgodnych z normami ustanowionymi przez Trybunał.

126. W świetle wszystkich powyższych uwag Trybunał uznaje, że organ sądowy wykonujący nakaz miał wystarczająco wiarygodną podstawę faktyczną, wywodzącą się w szczególności z orzecznictwa Trybunału (zob. paragrafy 111, 122 i 123 powyżej), aby scharakteryzować istnienie realnego ryzyka narażenia skarżącego na niehumanitarnie i poniżające traktowanie w wyniku warunków pozbawienia go wolności w Rumunii, a zatem nie mógł opierać się wyłącznie na oświadczeniach władz rumuńskich (zob. paragraf 10 powyżej). Trybunał wywnioskował, w szczególnych okolicznościach sprawy, istnienie wyraźnie niewystarczającego charakteru ochrony praw podstawowych, który mógłby obalić domniemanie równoważnej ochrony. Stwierdza zatem naruszenie art. 3 Konwencji.

e) Zastosowanie tych zasad w sprawie Bivolaru

127. Zarzut wysunięty na podstawie art. 3 miał dwie części – jedna dotyczyła konsekwencji związanych ze statusem skarżącego jako uchodźcy, a druga warunków pozbawienia wolności w Rumunii.

i. W przedmiocie domniemanego naruszenia art. 3 Konwencji ze względu na status skarżącego jako uchodźcy

128. Przed rozstrzygnięciem kwestii zastosowania domniemania równoważnej ochrony i zarzutu naruszenia art. 3, konieczne wydaje się

krótkie przypomnienie wspomnianego wyżej wyroku w sprawie *Amarandei i Inni*, na który skarżący powołał się przed izbą śledczą, aby wykazać, że w przypadku wykonania ENA groziłoby mu niehumanitarne i poniżające traktowanie jako członka politycznej opozycji w Rumunii.

- α) W przedmiocie wyroku w sprawie *Amarandei i Inni* przeciwko Rumunii, na który powołał się skarżący przed izbą śledczą

129. Skarga została złożona przez członków lub sympatyków MISA, ruchu założonego przez skarżącego w 1990 r., i dotyczyła operacji policyjnej przeprowadzonej przeciwko nim w 2004 r. w celu zajęcia nośników komputerowych, które według prokuratury były wykorzystywane do produkcji i rozpowszechniania obrazów pornograficznych w internecie. Trybunał przypomina, że uznał, iż ta operacja i późniejsze aresztowania naruszyły art. 3 i 5 ze względu na sposób, w jaki budynki będące celem przeszukań zostały przejęte przez funkcjonariuszy żandarmerii oraz arbitralne pozbawienie skarżących wolności w wyniku tej operacji. Stwierdził również, że doszło do naruszenia art. 8 Konwencji z powodu uchybień w zakresie przeszukania, zajęcia mienia, rewizji i rozpowszechniania informacji o działaniach policji w prasie. Wreszcie uznał za niedopuszczalną skargę skarżących na podstawie art. 9 w związku z art. 14, dotyczącą ich zarzutu dyskryminacji ze względu na przynależność do MISA w zakresie ich prawa do uzewnętrzniania przekonań, w następujący sposób:

„243. W niniejszej sprawie Trybunał zauważa, że SRI [*Serviciul român de informații* – przyp. tłum.] monitorowała działalność MISA od momentu jej powstania w 1990 r. Chociaż powody inwigilacji były częściowo związane z wyrażaniem poglądów uznanych za sprzeczne z wyborami politycznymi w ramach polityki zagranicznej państwa, to jednak z dokumentów znajdujących się w aktach sprawy wynika, że operacja policyjna z dnia 18 marca 2004 r. nastąpiła po uzyskaniu informacji o popełnieniu przestępstw w niektórych budynkach MISA.

244. W konsekwencji Trybunał uznaje, że nie ma poważnych, szczegółowych i spójnych dowodów na poparcie wniosku, że wszczęcie postępowania przeciwko G.B. i innym członkom MISA oraz zezwolenie na przeszukanie tych budynków miało dyskryminujący cel, który naruszał wolność uzewnętrzniania przekonań przez skarżących.

245. Ponadto Trybunał podkreśla, że zarzuty dotyczące zachowania funkcjonariuszy organów ścigania podczas operacji policyjnej w dniu 18 marca 2004 r. zostały zbadane w świetle art. 3 Konwencji.

246. W odniesieniu do wypowiedzi rzekomo negatywnie oceniających działalność MISA, Trybunał zauważa, że wypowiedzi, które ujęli w skardze skarżący, nie wygłosiły organy sądowe nadzorujące śledztwo, lecz różni politycy. Trybunał uznaje jednak, że wypowiedzi te należy rozpatrywać w kontekście sprawy, która wywołała duże poruszenie opinii publicznej. Zgodnie z ustaleniami wynikającymi z artykułów prasowych dostarczonych przez skarżących Trybunał uważa, że na podstawie spornych wypowiedzi nie można wykazać istnienia kampanii oczerniania i prześladowania

WYROK W SPRAWIE BIVOLARU i MOLDOVAN przeciwko FRANCJI

zaaranżowanej przez niektórych polityków i skierowanej przeciwko MISA i jej członkom.

247. Wreszcie, jeśli chodzi o doniesienia prasowe na temat sprawy, Trybunał uznaje, że w społeczeństwie demokratycznym nieuniknione jest, że dziennikarzom zdarza się wygłaszać ostre komentarze na temat drażliwych spraw.

β) W przedmiocie zastosowania domniemania równoważnej ochrony

130. W odniesieniu do drugiego warunku zastosowania domniemania równoważnej ochrony na podstawie prawa Unii Europejskiej, Trybunał przypomina, że uznał, iż – rozpatrywany całościowo – mechanizm kontroli przewidziany w prawie Unii Europejskiej zapewnia ochronę równoważną do tej, którą gwarantuje Konwencja (zob. *Bosphorus*, *op.cit.*, §§ 160–164).

131. W odniesieniu do niniejszej sprawy Trybunał zauważył, że sąd kasacyjny oddalił wniosek skarżącego w sprawie zwrócenia się przez sąd do TSUE z pytaniem prejudycjalnym dotyczącym konsekwencji, jakie dla wykonania ENA ma przyznanie przez państwo członkowskie statusu uchodźcy obywatelowi państwa trzeciego, które następnie również stało się państwem członkowskim. Jest to realne i poważne pytanie w świetle ochrony praw podstawowych przez prawo Unii Europejskiej i jej powiązań z ochroną przyznaną przez Konwencję genewską z 1951 r., w przedmiocie której TSUE nigdy nie orzekał. Przywołany przez Rząd wyrok w sprawie *I.B.* (zob. paragraf 55 powyżej), w którym TSUE orzekł, że fakt, iż osoba, której dotyczy ENA, złożyła wniosek o nadanie statusu uchodźcy w państwie wykonującym nakaz, nie stanowi podstawy do odmowy wykonania ENA, dotyczy w istocie innej hipotezy. W tych okolicznościach Trybunał uznaje, że w wyniku decyzji sądu kasacyjnego o nieprzekazaniu sprawy do TSUE, ten ostatni orzekł bez możliwości wykorzystania w pełni potencjału odpowiedniego międzynarodowego mechanizmu kontroli przestrzegania praw podstawowych, który co do zasady jest równoważny z mechanizmem Konwencji. Z uwagi na tę decyzję i wagę omawianych kwestii, domniemanie równoważnej ochrony nie ma zastosowania (*Michaud*, *op.cit.*, § 115, *Avotiņš*, *op.cit.*, § 111) bez konieczności orzekania o pierwszej przesłance.

132. Do Trybunału należy zatem rozstrzygnięcie, w odniesieniu do konsekwencji statusu skarżącego jako uchodźcy, czy przekazanie go władzom rumuńskim w ramach wykonania przedmiotowego ENA jest sprzeczne z art. 3 Konwencji.

γ) W przedmiocie ustalenia, czy przekazanie skarżącego było sprzeczne z art. 3 Konwencji

133. Do Trybunału należy zbadanie sposobu postępowania wykonującego nakaz organu sądowego w celu ustalenia, czy istniało realne ryzyko, że w przypadku wykonania ENA skarżący byłby narażony, ze względu na swoje przekonania polityczne i religijne, na prześladowanie stanowiące nieludzkie i poniżające traktowanie. Trybunał skoncentruje się na

ustaleniu czy wykonujący nakaz organ sądowy miał wystarczająco wiarygodną podstawę faktyczną, aby dojść do wniosku, że wykonanie ENA spowodowałoby konkretne i indywidualne ryzyko narażenia skarżącego na traktowanie sprzeczne z art. 3 i aby odmówić z tego powodu wykonania ENA.

134. Trybunał zauważa, że skarżący powoływał się przed sądami krajowymi głównie na swój status uchodźcy na podstawie Konwencji genewskiej oraz na zasadę non-refoulement, przewidzianą w jej art. 33, w celu ustalenia istnienia rzeczywistego ryzyka niehumanitarnego i poniżającego traktowania w przypadku wykonania ENA. Izba śledcza i sąd kasacyjny uznały, że status skarżącego jako uchodźcy nie skutkował tym, że musiały one odmówić wykonania spornego ENA.

135. Po pierwsze do Trybunału – z uwagi na jego rolę – nie należy orzekanie w przedmiocie powiązań między ochroną uchodźców na podstawie Konwencji genewskiej a przepisami prawa Unii Europejskiej, w szczególności decyzji ramowej. Jego kontrola ogranicza się do zbadania, czy w okolicznościach sprawy wykonanie ENA w stosunku do p. Bivolaru doprowadziło do naruszenia art. 3 (zob., odpowiednio, *Paci przeciwko Belgii*, skarga nr 45597/09, § 73, 17 kwietnia 2018 r.). Po drugie, w odniesieniu do konsekwencji, jakie należy wiązać ze statusem skarżącego jako uchodźcy, Trybunał przypomniał, że ani Konwencja, ani jej protokoły nie chronią prawa do azylu jako takiego. Ochrona, jaką zapewniają, ogranicza się do praw w nich zapisanych, do których należą przede wszystkim te zagwarantowane w art. 3. Postanowienie to zakazuje wydalenia jakiegokolwiek cudzoziemca znajdującego się w obrębie jurysdykcji układającego się państwa, w rozumieniu art. 1 Konwencji, do państwa, w którym może on stanąć w obliczu rzeczywistego ryzyka poddania go niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu, a nawet torturom: w tym względzie artykuł obejmuje zakaz zwracania w rozumieniu Konwencji genewskiej (*N.D. i N.T. przeciwko Hiszpanii* [WI], skarga nr 8675/15 i 8697/15, § 188, 13 lutego 2020 r.). Trybunał przypomniał również, że nie do niego należy ustalenie, czy decyzję o nadaniu statusu uchodźcy podjętą przez organy układającego się państwa Konwencji genewskiej należy interpretować jako nadającą ten sam status danej osobie we wszystkich innych układających się państwach tej konwencji (*M.G. przeciwko Bułgarii*, skarga nr 59297/12, § 88, 25 marca 2014 r.).

136. W odniesieniu do kontroli zgodności z art. 3 w okolicznościach niniejszej sprawy Trybunał zauważa, że w decyzji ramowej w sprawie ENA nie przewidziano żadnej podstawy odmowy wykonania nakazu związanej ze statusem uchodźcy w przypadku osoby, której przekazania się żąda. Trybunał podkreśla jednak, że przyznanie skarżącemu statusu uchodźcy przez władze szwedzkie ujawnia, że w momencie przyznania mu tego statusu władze uznały, że istniały wystarczające dowody na to, że będzie on zagrożony prześladowaniem w kraju pochodzenia (zob. odpowiednio, *M.G. przeciwko Bułgarii*, *op.cit.*, § 88). Taką przesłankę Trybunał powinien szczególnie

wziąć pod uwagę przy badaniu realności ryzyka poddania skarżącego traktowaniu sprzecznemu z art. 3 w przypadku przekazania go (*ibidem*). Badanie to należy przeprowadzić w świetle sytuacji danej osoby, panującej w chwili podejmowania decyzji przez wykonujący nakaz organ sądowy, oraz z uwzględnieniem ogólnej systematyki ENA.

137. W odniesieniu do kontroli sprawowanej przez organ sądowy wykonujący nakaz, Trybunał uznał, że status skarżącego jako uchodźcy jest czynnikiem, który należy wziąć szczególnie pod uwagę i pogodzić z zasadą wzajemnego zaufania, jednak nie stanowi on odstępstwa od tej zasady, które samo w sobie uzasadniałoby odmowę wykonania ENA poprzez przekazanie go władzom jego kraju pochodzenia. Trybunał uważa, że takie stanowisko samo w sobie nie narusza art. 3 Konwencji, pod warunkiem że organy sądowe wykonujące nakaz oceniają w chwili podejmowania decyzji, czy w razie przekazania skarżący byłby narażony na ryzyko nieludzkiego lub poniżającego traktowania. Tymczasem Trybunał zauważa, że organy sądowe wykonujące nakaz przeprowadziły taką kontrolę, starając się ustalić, czy oprócz statusu uchodźcy sytuacja osobista skarżącego nie wykluczała – w okolicznościach sprawy panujących w chwili podejmowania decyzji przez organy sądowe – jego przekazania władzom rumuńskim (zob. odpowiednio, *Shiksaitov przeciwko Słowacji*, skargi nr 56751/16 i 33762/17, §§ 70–71, 10 grudnia 2020 r.).

138. Izba śledcza wymieniła informacje z władzami szwedzkimi w celu uzyskania wyjaśnień dotyczących statusu skarżącego jako uchodźcy. W szczególności zwróciła się z pytaniem o konsekwencje, jakie władze wyciągnęły lub nie z przystąpienia Rumunii do Unii Europejskiej, w rok po przyznaniu skarżącemu statusu uchodźcy. Izba śledcza zwróciła się również o przedstawienie aktualnych informacji na temat skarżącego i zapytała, czy istnieją jakiegokolwiek plany cofnięcia jego statusu w związku z jego przybyciem do Francji pod fałszywą tożsamością. Władze szwedzkie odpowiedziały, że zamierzają utrzymać status skarżącego jako uchodźcy, lecz nie wypowiedziały się na temat utrzymywania się ryzyka prześladowań w kraju pochodzenia skarżącego dziesięć lat po przyznaniu tego statusu.

139. Trybunał zauważa ponadto, że zgodnie z przepisami francuskiego kodeksu postępowania karnego (art. 695-22 ust. 5 k.p.k., paragraf 59 powyżej) organy sądowe wykonujące nakaz zweryfikowały, czy wniosek o wykonanie ENA wydano w celu dyskryminacyjnym, w szczególności ze względu na poglądy polityczne zainteresowanego. Organy te ustaliły, że wniosek o przekazanie skarżącego opierał się wyłącznie na wykonaniu kary orzeczonej wobec niego za przestępstwo o charakterze niepolitycznym. Organy sądowe w szczególności oceniły istnienie ryzyka nieludzkiego i poniżającego traktowania w związku z wydanym wobec skarżącego wyrokiem karnym w świetle uzasadnienia wspomnianego wyroku w sprawie *Aramandei i Inni*, na które skarżący powołał się jako na podstawowy dowód prześladowania, którego doświadczyli członkowie MISA. W świetle tego

uzasadnienia organy sądowe wykonujące nakaz uznały, po przypomnieniu przeszłości skarżącego w Rumunii, że dowody, którymi dysponują, nie pozwalają im stwierdzić, że ENA miał cel polityczny, ani że samo członkostwo skarżącego w MISA – na podstawie dowodów, którymi organy dysponują – było wystarczające, aby wykazać obawę, że jego sytuacja w Rumunii ulegnie pogorszeniu ze względu na jego poglądy lub przekonania (zob. paragraf 30 powyżej). Trybunał zauważa, że w przedłożonych mu uwagach skarżący nie przedstawił żadnych dowodów na poparcie ryzyka doznania prześladowania stanowiącego traktowanie o takiej wadze, by osiągnąć próg art. 3. Skarżący podnosi jedynie, że organy sądowe wykonujące nakaz błędnie uznały, że uzasadnienie wyroku w sprawie *Aramandei i Inni* jest wystarczające, by uznać, że w przypadku przekazania skarżącego nie groziłoby mu prześladowanie.

140. Trybunał zauważa również, że skarżący nie dał wykonującym nakaz organom sądowym możliwości ustalenia, czy był dyskryminowany ze względu na przynależność do MISA, ponieważ nigdy nie powołał się na naruszenie art. 9 i 14 Konwencji przed izbą śledczą, a w trzecim zarzucie powołał się jedynie na pierwszy artykuł, nie rozwijając żadnych argumentów w tym względzie (zob. paragraf 32 powyżej).

141. Z powyższego wynika, że ani przesłanki zawarte w aktach zbadanych przez organ sądowy wykonujący orzeczenie, ani przedstawione przez skarżącego przed Trybunałem nie wskazują na to, że w przypadku jego przekazania w Rumunii nadal groziłoby mu prześladowanie ze względów religijnych. W tych szczególnych okolicznościach – nawet w obliczu braku zamiaru cofnięcia statusu skarżącego jako uchodźcy przez władze szwedzkie – Trybunał uznaje, że organ sądowy wykonujący nakaz, po dokładnym i pełnym zbadaniu sytuacji osobistej skarżącego – co świadczy o uwadze, jaką poświęcił jego statusowi uchodźcy – nie miał wystarczająco wiarygodnej podstawy faktycznej, aby scharakteryzować istnienie rzeczywistego ryzyka naruszenia art. 3 Konwencji i odmówić z tego powodu wykonania ENA.

ii. W przedmiocie ryzyka niehumanitarnego lub poniżającego traktowania ze względu na warunki panujące w więzieniu w Rumunii

142. W odniesieniu do drugiej części zarzutu skarżącego, a mianowicie ryzyka narażenia na traktowanie sprzeczne z art. 3 ze względu na warunki pozbawienia wolności w przypadku przekazania skarżącego, rozważania przedstawione w paragrafach 113–115 powyżej, dotyczące warunków zastosowania domniemania równoważnej ochrony w tym zakresie, mają również zastosowanie w okolicznościach niniejszej sprawy. Stosując to domniemanie w niniejszej sprawie, do Trybunału należy ustalenie, czy ochrona praw podstawowych zapewniona przez organ sądowy wykonujący nakaz jest w tym przypadku dotknięta wyraźnie niewystarczającym charakterem, który może obalić domniemanie równoważnej ochrony.

143. W odniesieniu do kwestii, czy organ sądowy wykonujący nakaz miał wystarczająco wiarygodną podstawę faktyczną, aby uznać, że wykonanie ENA pociągałoby za sobą realne ryzyko narażenia skarżącego na niehumanitarne i poniżające traktowanie ze względu na warunki pozbawienia wolności w Rumunii, Trybunał zauważył, że skarżący ograniczył się przed sądami krajowymi do złożenia bardzo ogólnej skargi na sytuację opozycjonistów w Rumunii, w tym w więzieniu, ale nie na warunki panujące w rumuńskich zakładach karnych, tak, że organ sądowy wykonujący nakaz nie dysponował wystarczającymi dowodami w tym zakresie. W odniesieniu do dowodów przedstawionych przed izbą śledczą, skarżący podniósł, że „tortury i niehumanitarne traktowanie pozostają powszechne w Rumunii” oraz że w raporcie CPT z 2015 r. zawarto odniesienie do „pobić więźniów” (zob. paragraf 23 powyżej). Skarżący powołał się również na naruszenie art. 3 wynikające z operacji policyjnej przeciwko niektórym członkom MISA w 2004 r. (zob. paragraf 27 powyżej). Przed sądem kasacyjnym skarżący powołał się na wyrok w sprawie *Aranyosi i Căldăraru* (zob. paragraf 32 powyżej).

144. W tych okolicznościach Trybunał uważa, że opis przedstawiony przez skarżącego przed organem sądowym wykonującym nakaz na poparcie jego wniosku o niewykonanie wobec niego ENA, dotyczący warunków panujących w rumuńskich więzieniach nie był ani wystarczająco szczegółowy, ani wystarczająco uzasadniony, aby stanowić uprawdopodobnienie realnego ryzyka traktowania sprzecznego z art. 3 w przypadku przekazania skarżącego władzom rumuńskim (zob. odpowiednio, *Muršić, op.cit.* § 128). Wskazuje również, że z uwagi na rolę sądu kasacyjnego, która nie obejmuje oceny stanu faktycznego, zwłaszcza w świetle informacji niedostępnych sędziom orzekającym co do istoty sprawy, bezcelowe było powoływanie się, po raz pierwszy przed sądem kasacyjnym, na wyrok w sprawie *Aranyosi i Căldăraru* w celu ustalenia realności nieprawidłowości strukturalnych. Mając na uwadze wszystkie te dowody Trybunał uznał, że w okolicznościach niniejszej sprawy na organie sądowym wykonującym nakaz nie spoczywał obowiązek zwrócenia się do władz rumuńskich o dodatkowe informacje na temat przyszłego miejsca osadzenia skarżącego oraz warunków i reżimu pozbawienia wolności w celu stwierdzenia istnienia realnego ryzyka poddania go niehumanitarnej i poniżającej traktowaniu w związku z warunkami pozbawienia go wolności.

145. W tych okolicznościach Trybunał stwierdza, że w świetle przedstawionych mu dowodów, które nie wymagały z jego strony żadnego dalszego badania, jak przedstawiono powyżej, organ sądowy wykonujący nakaz nie miał wiarygodnej podstawy faktycznej pozwalającej mu scharakteryzować istnienie realnego ryzyka naruszenia art. 3 Konwencji i z tego powodu odmówić wykonania ENA.

iii. Konkluzja

146. Z powyższego wynika, że wykonanie przedmiotowego ENA nie wiązało się z naruszeniem art. 3 Konwencji.

III. W PRZEDMIOCIE ZASTOSOWANIA ART. 41 KONWENCJI
(SKARGA NR 12623/17)

147. Zgodnie z art. 41 Konwencji,

„Jeżeli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeżeli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi taka potrzeba, o przyznaniu słusznego zadośćuczynienia pokrzywdzonej stronie”.

A. Odszkodowanie

148. P. Moldovan domaga się 7 000 euro (EUR) tytułem zadośćuczynienia za szkodę niemajątkową, którą jego zdaniem poniósł. Podnosi on, że szkoda ta wynika z warunków pozbawienia go wolności w Rumunii, o których świadczy odpowiedź władz rumuńskich z dnia 28 czerwca 2016 r. (zob. paragraf 10 powyżej), oraz z oddalenia od rodziny, z którą mieszkał we Francji.

149. Rząd podniósł, że skarżący nie poparł swojego zarzutu dotyczącego szkody niemajątkowej żadnymi dowodami odnoszącymi się do jego obecnej sytuacji, i wniósł o oddalenie jego wniosku. Tytułem żądania ewentualnego, i jeśli Trybunał miałby uznać, że przekazanie skarżącego wyrządziło mu szkodę, Rząd uważa, że została ona w wystarczającej mierze naprawiona poprzez stwierdzenie naruszenia Konwencji.

150. Trybunał uznaje za stosowne przyznać p. Moldovanowi 5 000 euro z tytułu szkody niemajątkowej (zob. odpowiednio, *Romeo Castaño przeciwko Belgii*, skarga nr 8351/17, § 96, 9 lipca 2019 r.).

B. Koszty i wydatki

151. P. Moldovan domaga się 2 520 EUR tytułem kosztów i wydatków poniesionych w postępowaniu przed Trybunałem.

152. Rząd stwierdza, że nie zamierza formułować uwag do tego punktu.

153. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału skarżący może uzyskać zwrot poniesionych przez siebie kosztów i wydatków tylko wtedy, gdy zostanie wykazana ich realność, niezbędność i zasadność ich wysokości. W niniejszej sprawie, biorąc pod uwagę dokumenty znajdujące się w jego posiadaniu oraz powyższe kryteria, Trybunał uznaje za zasadne zasądzenie na rzecz skarżącego kwoty 2 520 EUR z tytułu postępowania przed nim, powiększonej o ewentualną kwotę należną z tytułu podatku od tej kwoty.

C. Odsetki za zwłokę

154. Trybunał za słuszne uznaje obliczenie odsetek za zwłokę na podstawie stopy procentowej kredytu Europejskiego Banku Centralnego powiększonej o trzy punkty procentowe.

Z POWYŻSZYCH WZGLĘDÓW, TRYBUNAŁ,
JEDNOMYŚLNIE,

1. *Postanawia* połączyć skargi;
2. *Uznaje* zarzuty oparte na art. 3 Konwencji za dopuszczalne, a pozostałą część skargi nr 40324/16 za niedopuszczalną;
3. *Orzeka*, że doszło do naruszenia art. 3 Konwencji w skardze nr 12623/17;
4. *Orzeka*, że nie doszło do naruszenia art. 3 Konwencji w skardze nr 40324/16;
5. *Orzeka*,
 - a) że pozwane państwo musi wypłacić skarżącemu p. Moldovanowi (skarga nr 12623/17), w terminie trzech miesięcy od daty uprawomocnienia się wyroku zgodnie z art. 44 ust. 2 Konwencji, następujących kwot:
 - i. 5 000 EUR (pięć tysięcy euro) plus kwoty, które mogą być należne od tej kwoty z tytułu podatku, za szkody niematerialne;
 - ii. 2 520 EUR (dwa tysiące pięćset dwadzieścia euro) plus kwoty, które mogą być przez skarżącego należne od tej kwoty z tytułu podatku, kosztów i wydatków;
 - b) że od upływu wspomnianego okresu do chwili zapłaty od kwot tych należne są odsetki proste według stopy równej stopie procentowej kredytu Europejskiego Banku Centralnego, obowiązującej w tym okresie, powiększonej o trzy punkty procentowe;
6. *oddala* żądanie słusznego zadośćuczynienia w pozostałym zakresie.

WYROK W SPRAWIE BIVOLARU i MOLDOVAN przeciwko FRANCJI

Sporządzono w języku francuskim i przekazano w formie pisemnej w dniu 25 marca 2021 r., zgodnie z Regulą 77 §§ 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Martina Keller
Zastępczyni Kanclerza

Síofra O’Leary
Przewodnicząca